28. Yıl

Karikatürk

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ

sayı 45

Aralık 1997

24. GENEL KURUL

Derneğimizin 24. Olağan Genel Kurul toplantısı 6 Aralık 1997 Cumartesi günü, saat 11.00'de, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Burhan Felek Konferans Salonu'nda, o gün yeterli çoğunluk sağlanamazsa, 13 Aralık 1997 Cumartesi günü aynı saatte ve yerde yapılacaktır.

YU LİANG / ÇİN

Karikatürk

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ
Ayda bir yayımlanır. Çizgi, yorum, görüşler kişilere aittir

YAYIN KURULU
Oğuz GÜREL, Metin PEKER, Cem K. ÖNGÜ,
Mahmut AKGÜN, Erdoğan KARAYEL

DİZGİ-MİZANPAJ
B. Sadık ALBAYRAK

KATKIDA BULUNANLAR
Erdoğan BAŞOL, Yener ÇAKMAK, Kemal URGENÇ

YAZIŞMA ADRESİ
Karikatürcüler Derneği, Alemdar Caddesi Yerebatan
Sarnıcı Çıkışı 34410 Sultanahmet-İSTANBUL, TÜRKİYE
Tel: (0212) 513 60 61 **Faks**: (0212) 527 26 18

DERNEK BANKA HESABI
Karikatürcüler Derneği, Emlakbank İstanbul Bahçekapı
Şubesi hesap no: 000 30407

İRTİBAT BÜROLARI
ANKARA: Metin PEKER, Konur Sok. 31/10 Kızılay -
ANKARA. Tel / fax: 0312-417 37 28

TRABZON: Adnan TAÇ, Kunduracılar Cd. Neşe Sk.
No: 1/3 TRABZON, Tel: 0462-326 70 71

ANTALYA: Cihan İŞBAŞI, Atatürk Kültür ve Sanat
Merkezi Karikatür Evi, TRT Cad. - ANTALYA,
Tel: 0242-243 43 75, faks: 247 15 57

İZMİR: Cem KOÇ, P.K.6 35252 Konak, İZMİR,
Tel / fax: 0 232 489 64 35 - 489 52 68

BURSA: Mümin BAYRAM, İncirli Cd. Zeynep Apt. No:
110/16 16350 BURSA

BASKI
Onsel Ofset, Tel: (0212) 527 80 03

INTERNET ADRESLERİ
15. Nasreddin Hoca Sergisi:
{http://www.netrail.net/~ertem/hoca.html}
1.Nehar Tübek Yarışması Sergisi "Kahvehaneler":
http://www.netrail.net/~ertem

XU TAO - ÇİN / ÇANKAYA BELEDİYESİ ÖZEL ÖDÜLÜ

YU BİAONİ - ÇİN / KARİKATÜR DERGİSİ ÖZEL ÖDÜLÜ

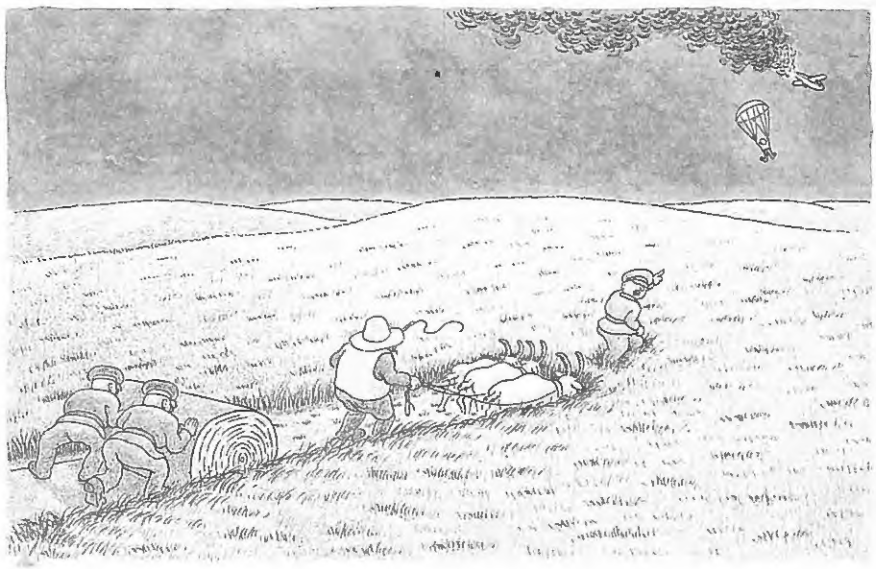

17. Uluslararası Nasreddin Hoca Yarışması ödülleri verildi

17. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması ödülleri Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in de katıldığı bir törenle sahiplerini buldu.

17. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması ödül töreni 27 Ekim 1997 gecesi Ankara Dedeman Otel'de gerçekleştirildi. Törenin açılış konuşmasını derneğimizin Genel Sekreteri Metin Peker yaptı. Peker, "Karikatürcü, demokrasi ve barış düşmanlarının karşısındadır." dedi. Konuşmasının sonunda, karikatürcü Ahmet Erkanlı'nın çizdiği karikatürden dolayı 36 ay hapis cezasına çarptırıldığını anımsatan Peker, Erkanlı'nın Demirel sayesinde serbest bırakıldığını söyledi. Peker konuşmasını, "Ülkemizde kimse çizdiği karikatürden dolayı demir parmaklıklar arkasına atılmasın." diyerek tamamladı.

Metin Peker'den sonra sahneye çıkan Mert Ali Başarır ise Demirel'i sahneye davet ederek, Demirel'e sorular yöneltti. Başarır'ın, Demirel'e yönelttiği, "Avukat Eşber Yağmurdereli olayına gireceğim. Görmeyen bir insanla tutuklama kararını arayan devlet, İstanbul'da Eşber Yağmurdereli'yi onca yer dolaştırdıktan sonra Çankırı'ya götürdü. Sizce bu adaletin turneye çıkmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Çankırı'ya koymayacaklar da Çankaya'ya mı koyacaklar diyorsunuz?" sorusu karşısında, Demirel, "Çok tartışılan bir konu. Gözleri görmeyen bir insan, hapishanede olsun olmasın bu tartışılıyor. Sadece hareket noktası bu olmaz. Ben de istemiyorum kimsenin hapishanede olmasını. Yalnız insanları bu ülkede hapishaneye yollayan makam yargı organıdır. Hadiseler karşısında suçlamalara dikkat etmek lazım. Çünkü yanlış suçlamaların da haksızlık olabileceğini düşünmek lazım." dedi. Başarır'ın "Cumhurbaşkanlığı'nın cumhur kısmının sona ereceği için mi başkanlık dile getiriliyor?" şeklindeki sorusunu ise Demirel, "Mesele başkanlık değil. Mesele Türkiye'nin daha iyi idare edilebilmesi." dedi. Sorulardan sonra Başarır Demirel'e bir kavuk armağan etti. Demirel de Başarır'a kendi şapkasını hediye etti.

Ankara Dedeman'daki törende, büyük ödülü kazanan Bulgaristanlı karikatürcü İlian Savkov, başarı ödülü kazanan Polonyalı Andrzej Graniak, Belçikalı O-Sekoer ve Ali Herkül Çelikkol'a ödülünü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel verdi.

Daha sonra bir konuşma yapan Demirel, "Karikatür zarif bir sanattır ve fevkalade önemli bir sanattır. Karikatürcü bir sayfanın içine, bir şekille çok anlamlı şeyleri koyar. Tabii ki karikatürcülük önemli bir kabiliyettir. Mizah dalında Nasreddin Hoca ki Türk mizahının aşağı yukarı en büyük kişisidir. Onu da ayakta tutarak böyle bir gece tertiplediğiniz için sizleri tebrik ediyorum." dedi.

Demirel'in konuşmasından sonra ödüle değer görülen sanatçıların ödülleri verildi. Büyük ödülü kazanan Bulgaristanlı karikatürcü İlian Savkov, başarı ödülü kazanan Polonyalı Andrzej Graniak, Belçikalı O-Sekoer ve Ali Herkül Çelikkol'a ödülünü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel verdi.

Özel ödül kazanan Türkiyeli sanatçıların ödüllerini aldığı gecede yurtdışından gelemeyen sanatçıların ödülleri de ülkelerinin büyükelçilerine verildi.

Walt Disney'in Herkül çizgi filminin Türkiyeli çizeri

Tanrılar tanrısı Zeus ve karısı Hera'nın oğlu Herkül, Yunan mitolojisinde "güç"ü simgeleyen tanrı. Walt Disney şirketince uzun metrajlı çizgi film olarak sinemaya aktarılan Herkül, dünyanın çeşitli ülkelerinde gösterime girdi. Herkül filminin baş kahramanının animatörü ise 5 yaşından beri peşinden koştuğu rüyayı gerçeğe dönüştüren bir Türk: Şükrü Şahin Ersöz. Ocak sonunda ülkemizde gösterime girecek Herkül Aslan Kıral'dan sonra en ilgi çekici Disney yapımı olarak değerlendiriliyor.

Herkül'e, dünyanın en ünlü animatörleriyle birlikte imzasını atan Ersöz'ün resim serüveni hatırlayamadığı kadar eskilere dayanıyor, çünkü kendini bildi bileli resim çiziyor.

İlk defa kendisini keşfettiğinde ise "beş yaşında filan"mış. Evde babasının bulundurduğu Red Kit, Zagor, Mickey Mouse gibi resimli romanlara bakıp kendi başına resimli romanlar yapmaya çalışıyormuş. Mimarlık okumasına rağmen üniversite yıllarında çeşitli çocuk dergilerine resimli hikayeler çizerek asıl ilgi alanında kendini geliştiren Ersöz, çizgi film işine Ali Murat Erkorkmaz'ın stüdyosunda başlamış.

karikatürk-556

Almanya'da yaşayan, uluslararası ünü bulunan animatörlerimizden Tahsin Özgür'le tanışması ise Ersöz'ün sanat yaşamındaki dönüm noktasını oluşturmuş. Dünyaca ünlü birçok yapım şirketinden davet alan sanatçı ilk teklifi kabul edip Berlin'e taşınmış. O günden sonra da Almanya ve İngiltere'nin büyük animasyon şirketlerinde başarılarla dolu kariyerini oluşturacak projelere arka arkaya imza atmış. Avrupa'nın büyük prodüksiyon şirketlerinde birçok çizgi filmin animatörlüğünü yaptıktan ve dosyasında onlarca kaliteli iş biriktikten sonra bir gün Steven Spielberg'in Londra'daki şirketinden We're Back adlı çizgi filmin şef animatörlüğü için teklif almış ve elbette kabul etmiş. Şahin Ersöz'ün başarısı ona yine Spielberg'in filmi Baltho'da tüm animatörlerin düşlerini süsleyen kötü karakteri çizme şansını yaratmış. Bu projenin ardından Amerika'ya taşınan Ersöz'ün hayatında, çocukluğundan beri hayalini kurduğu Disney günleri başlamış. Disney'in en son projelerinden biri olan ve daha önce çok önemli iki çizgi filmi, Alaaddin ve Küçük Deniz Kızı'nı yöneten John Masker ile Roy Clements'in yönettiği Herkül'de baş karakteri çizme şartıyla işi kabul etmiş.

Prodüksiyon aşaması iki yıl süren Herkül, Ersöz için öncelikle bir Disney projesi olduğu için önemli:

"Son üç dört yıl içinde çıkan en iyi Disney yapımı. Daha öncekilere göre çok daha renkli ve eğlenceli. Hikaye çok zekice ve espriler oldukça kaliteli".

Disney'in kendine has bir standardı olduğundan söz eden sanatçı Amerika'da insanların bir önceki filme bakıp bir sonrakini değerlendirdiklerini anlatıyor. "Bu açıdan, Disney'in oldukça başarısız sayılan son iki yapımı Pocahontas ve Notre Dame'ın Kamburu, Herkül'ü de etkiledi. Oysa Herkül'ün Aslan Kıral'dan sonra çevrilen en iyi çizgi filmi olduğunu düşünüyorum." Disney'in en önemli yapımlarından birinde başkahramanı çizdikten sonra şimdi kendi stüdyosunu kurma hazırlığı içinde Şahin Ersöz. Resimli roman çizmeyi ve bunu da 'live-action' sinemaya aktarmayı hayal ediyor.

Bunca başarılı ve emek dolu çalışmanın ardından onu en çok üzen şeylerden birisi ise bu başarıyı kendi ülkesinin insanlarıyla paylaşıyor olamama. Dünyanın en büyük film şirketlerinden birinde, en iyi stüdyolarında, en iyi ekiplerle çalışmış olan Ersöz kendi başarısının Türkiye'deki birçok genç yeteneğe de umut verebileceğini düşünüyor.

O, kendi yaşamını istenirse başarılamayacak hiçbir şeyin olmadığının kanıtı olarak görüyor.

Kumru Bilici
Radikal, 13 Kasım 1997

Ahmet Erkanlı'nın 'sürpriz' karikatür albümü '**Ah**metris'

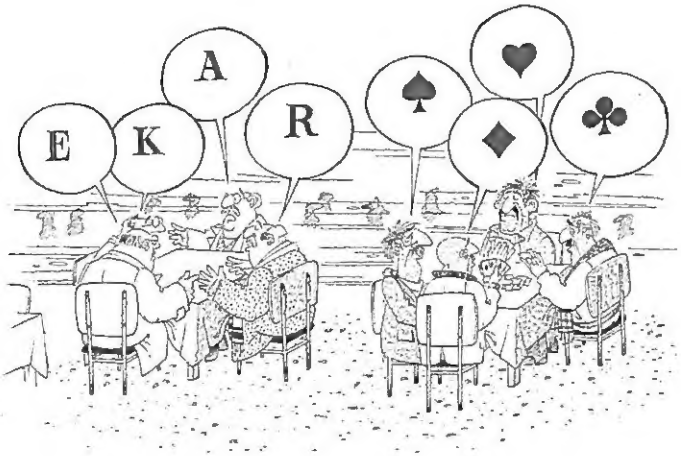

Ahmet Erkanlı karikatürlerinden dolayı yargılanıp hapse konduğunda, karikatürcü dostları onunla dayanışmak için çeşitli çalışmalara girdiler. Bu çalışmalardan biri de Ahmet'in bir karikatür albümünü hazırlamaktı. Bu kitabı Metris hapishanesinde tutulmakta bulunan Ahmet Erkanlı'ya sürpriz bir armağan olarak düşünmüşlerdi. Erkanlı'nın çalışmaları ailesinin yardımlarıyla bir araya getirildi. Bir ajansta çalışan bir arkadaş karikatürlerin filmlerini ücretsiz hazırlattı. Birkaç çizer kitabın kağıt parasını sağladı. Kitabı Karikatürcüler Derneği kendi yayınları arasında çıkarmayı kararlaştırdı ve giderlerine katkıda bulundu.

Bu çalışmalar sürerken asıl güzel sürprizi Ahmet Erkanlı bize yaptı ve bir karikatüründe de çok güzel gösterdiği gibi "Yaşasın özgürüm!" diyerek, biz, dışardaki kuşatılmışların arasına katıldı. Kitap hapishaneye yetiştirilemedi. Erkanlı, sürpriz kitaba bir önsöz yazma şansına da kavuşmuştu.

Bu armağan kitap Stil Matbaasının da katkılarıyla sonunda çıktı.

Erkanlı sözü karikatürlerine bırakmadan önce kitaba yazdığı önsözde şöyle diyor:

"Karikatür, çizgiyle mizah yapma sanatı olarak tarif edilir çoğu kez. Bu karikatürün en indirgenmiş tarifidir bence. Karikatürün işlevi belirtilmemiştir bu tarifte. Yukarıdaki tarifin yanına birçok sıfat ekleyebiliriz. Karikatür çizgiyle muhalefet yapma, Karşı koyma, çarpıklıkları sergileme sanatıdır aynı zamanda, bir silahtır karikatür. İnsan gülerken bir şeylerin de farkına varmalıdır.

Bu yüzden değil midir birçok karikatürcünün katledilmesi ya da zindanlarda çürütülmesi. Bu ilk albümümde mümkün olduğu kadar bu çarpıklıklara değinmeye çalıştım.

Karikatürlerinden dolayı katledilen, zindanlarda yatan çizerlere selamlar, cezaevinde bulunduğum dönemde, başta Karikatürcüler Derneği olmak üzere, yurtiçi ve yurtdışından dayanışmasını esirgemeyen tüm dostlarıma, karikatürcü arkadaşlarıma ve kardeşim Cem'e teşekkürler.

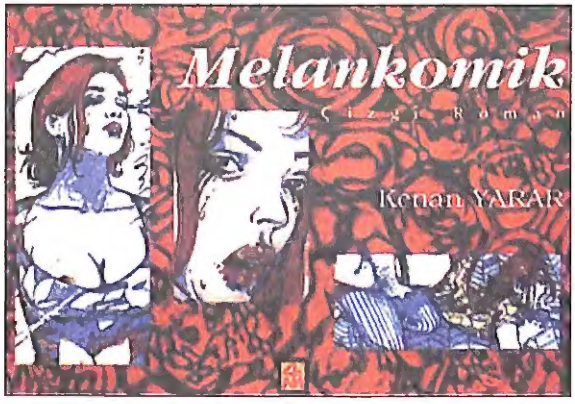

Yarar'ın çizgili hüzünler diyarı

Kenan Yarar Hıbır ve H.B.R Maymun dergisindeki ilk dönem çalışmalarından seçtiği kısa çizgi romanlarıyla karşınızda. Kitabın adı "Melankomik". Çizgilerindeki ustalığı hemen göze çarpan Kenan Yarar, kurgu konusunda da yabana atılmayacak bir başarı gösteriyor. Kullandığı fantastik öğeler onun Nuri Kurtcebe, Galip Tekin ve Suat Gönülay ekolünün devamı olduğunun kanıtı.

Çizgi romancılığın hâlâ emeklediği Türkiye'de Kenan Yarar gibi sanatçıların çoğalması gerekiyor.

Kenan Yarar fantezilerin içinde kaybolmuyor. Toplumsal gerçekleri cinsellik, komiklik, iticilik ve gerilim unsurlarıyla çizgilere döküyor.

Gülmeyi ciddiye almak

Celal Üster

Bilmem, Turgut Çeviker'i tanır mısınız? Mizahla sahici biçimde ilgilenen, mizahın kültür hayatımızda yüzyıllardır süregelen ana damarlarından biri olduğuna inanalarda hep rastladığımız bir ciddilik ağır basar Turgut Çeviker'de. bu ciddilik, günümüzün yaygın değer ölçülerinden uzak durmaya özen gösteren bir alçakgönüllülük, hoşgörü ve dinginlikle bütünlenir. (...)

Neredeyse yirmi yılı aşkın bir süredir karikatür ve mizah üzerine yazan, kitaplar yayınlayan Çeviker'in belki de tüm çalışmaları, belirli bir düşüncenin hayata geçirilmesine yöneliktir. Nedir bu düşünce? Mizahın, ülkemizde çok güçlü bir geleneğe sahip olmakla birlikte, yalnızca üretilmekle yetinilen bir alan olduğu kanısındadır Çeviker. Mizah üretiminin kavramsal, kuramsal ve toplumsal açılardan irdelenmesi, incelenip araştırılması, yorumlanması ve sonuçlarının kültür hayatına aktarılması gerektiğini düşünür. Çünkü, mizah kültürü, toplumun gereksinmesi olan hoşgörünün "kan"ıdır.

(...) Üç ciltten oluşan ve 1867'den 1923'e uzanan "Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü" ve "İbret Albümü-1908" karikatür tarihimize olağanüstü katkılardır. "Tanzimat /İmzasız Karikatürler Antolojisi", "Burun / Abdülhamit karikatürleri Antolojisi", "Meşrutiyet/ İmzasız Karikatürler Antolojisi", "Su Karikatürleri Antolojisi", "Kent, Konut ve Yerleşim Üzerine Karikatürler" gibi albüm derlemeleri, karikatürün geçmişten günümüze izini sürer. (...)

Yaz '97 sayısıyla 5. yılını dolduran "Güldiken" dergisi de, Çeviker'in mizah kültürü alanındaki çalışmalarının önemli bir parçası. (...)

Aynı zamanda İris Yayıncılık'ın yayın yönetmenliğini üstlenen Çeviker, dördü telif olmak üzere on kitaplık bir mizah kültürü dizisi gerçekleştiriyor.

Dizinin üç kitabı kitap fuarına yetiştirilmiş bulunuyor: Artur Koestler'den "Mizah Yaratma Eylemi", John Morreall'den "Gülmeyi Ciddiye Almak" ve Hippokrates'e yakıştırılan "Gülmeye ve Deliliğe Dair." Dizi, Charles Baudlaire'den "Gülmenin Özü", Ernst H. Gombrich-Ernst Kris'ten "Sanatta Karikatür, Mizah ve Yergi", Franz Rosenthal'den "Erken İslamda Mizah", Mustafa Şekip Tunç'tan "Neden Gülüyoruz ve Kime Gülüyoruz?", Turhan Selçuk'tan "Grafik Mizah", Tan Oral'dan "Yaza Çize", Turgut Çeviker'den "Karikatür Üzerine Yazılar" ile sürüp tamamlanacak. (...)

Yeni Yüzyıl

Cartoonfabrik Köpenick: Bir uluslararası festivalin öyküsü

13 Aralık 1991 tarihinde dokuz çizer ve gazeteci Doğu Berlin'de bir meyhanede bir iki bira içmeye ve tipik Almanlar gibi davranmaya karar verirler: Bir dernek kurarlar. Köpenick Cartonfabric e.v. (Köpenick karikatür Fabrikası Derneği). Amaçları Berlin'i karikatürde de Almanya'nın başkenti yapmaktır. Nitekim karikatür sanatının en yetkin çizerleri Berlin'de yaşamaktadır ve hâlâ Berlin'de uluslararası nitelikte bir karikatür festivali olmamasına içerlemektedirler. Bu gidişe artık bir dur demenin zamanı gelmiştir. Berlin'e bir karikatür festivali gereklidir.

"Festival için en anlamlı yer olarak Köpenick'in ünlü Belediye Sarayı'nı uygun bulmuştuk. Hani şu kunduracı Wilhelm Voigt'in 1906 yılında yüzbaşı kılığında Prusya polislerini emri altına alıp, devletin hazinesine de elkoyarak Prusya'yı dünyaya rezil etmesi olayına sahne olan tarihi yapı. İşte burası yine başka bir tarihi olaya, bu kez 'Karikatür Festivali'ne tanıklık etmeliydi. Her yıl yaz aylarında gerçekleştirilmesi düşünülen festival kurnaz yüzbaşı Wilhelm Voigt'in ruhuna başka bir deyimle küçük adamın mizah anlayışına adanmalıydı. 19 Haziran 1992'de hemen tüm hazırlıklar tamamdı. Altı aylık bir hazırlıktan sonra ilk festival "Köpenick Karikatür Yazı" Köpenick Belediye Sarayı'nda karikatür sevenlerin beğenisine sunuldu. 16 ülkeden 126 çizerin katıldığı para konulu karikatür yarışmasına yollanan ürünler festivalimizin ilk sergisini oluşturdu. "Para" yalnız bizim yüzbaşı için değil, şu anda köhne bir semt halinde olan bir zamanların şaşaalı Köpenick'i için de vazgeçilmez bir gereksinimdi, ancak para olursa semtimiz birazcık bile olsa eski haline yani Berlin'in en güzel köşelerinden biri haline getirilebilirdi.

İlk "Karikatür Yazı"nı tam 6000 ziyaretçi izledi. Tüm yarışmalarda olduğu gibi bizim yarışmamızda da jürinin uzmanlığından şüphe edildi. O sebeple sergiye bir de halk ödülü koyduk. Artık sergiyi gezen herkes sergide en çok beğendiği bir çalışmaya oyunu kullanabiliyordu. İkinci karikatür festivali için tam konu aramaya koyulmuştuk ki, tüm Alman medyasında Rostock şehrinde ilticacı yurtları ateşe verilmişken seyredip Hitler selamı veren bu arada sevinçten altına işemiş bir tipin resmi dikkati çekti. Yabancı düşmanlığı o sırada Almanya'da

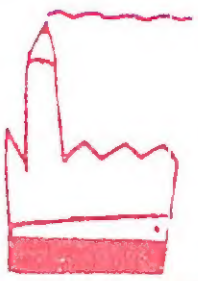

Berlin'de kurulan bir karikatür topluluğunu ve düzenlediği festivalin öyküsünü Wolgang Kleinert'in yazısından aktarıyoruz.

en çok konuşulan konuydu. 1993 yılı festival konusu kendiliğinden ortaya çıkıvermişti "Tolerans". Bu kez 36 ülkeden 250 sanatçının eserlerini 12000 kişi izledi.

İkinci festivalin ardından üçüncüsü de geldi. Konumuz "Yoksa Hepsi Çöp mü?" oldu. Bu festivalin sağdıçlığını onlarca yıldır Köpenick'in refah çöplerini temizleyen temizlik işçilerinden biri üstlendi.

1994 yılında tüm Köpenick'i bir telaş sardı. Basında yayılan bir haber adeta bomba tesiri yapmıştı. Köpenick Karikatür Yazlarından dördüncüsü maalesef artık yapılamayacaktı. Oysa "Para, Tolerans, Çöp" sergilerimizi, seyyar sergilerimizle birlikte tam 80000 kişi izlemişti. Almanya'nın tek karikatür festivali dünyada da yankılar uyandırmaya başlamıştı. Köpenickliler "Şimdi bu aşamada her şey sona mı erecek?" diye sormaktaydılar. Karikatür fabrikası kuruluşundan üç yıl sonra bitiyor muydu? Evet. Çünkü tam bu zaman diliminde biz de sabrımız da bitmiştik... Bize destek sağlamayı vaadeden resmi daireler ve özel kuruluşların hiçbiri sözlerini tutmamışlardı. Bundan sonrasını artık onlarsız götürmek ve festivali başka bir mekana taşıma kararı aldık. Artık festival, Berlin'in kıyı semti Köpenick'den şehrin göbeği, belli bir karikatür geleneğine de sahip Alexander Meydanı'na, televizyon kulesine gidecekti. Almanya'nın doğu batı diye ikiye bölünmüş olduğu yıllarda bu kulede "Karigrafie" adıyla ünlü sergiler açılmaktaydı. 1995 yılında hem bu geleneği yaşatmayı hem de "Köpenick Karikatür Festivali"ni sürdürdük. Bu doğru yönde bir adımdı. "Berlin Karikatür Yazı"nın konusu "İnsalar, medya, dönüşüm"dü ve tam 20000 ziyaretçinin akınına uğradı. 1996 yılında 1500 metre kare alanda "5. Karikatür Yazı" düzenlendi. Konumuz "Spor"du. 1997 yılında uluslararası bir yarışma düzenlemiyoruz. Ama bunun yerine iki Almanya'nın birleşmesi olayının 7. Yıldönümünde, Almanya'nın dört bir yanından, bu birleşmenin en iyi ve keskin tanıklarının, karikatüristlerin, eserlerini sergileyeceğiz.

1998 yılında ise yine uluslararası yarışmalara devam edeceğiz. Bu arada karikatür fabrikasına Almanya'nın her tarafından tam 25 çizer üye. Fabrikanın kısa aralarla değişen sergiler sunan minik bir galerisi var. Sık sık gezici sergiler düzenlemekte ve değişik kurum ve kuruluşlarla sürekli karikatürle ilgili yeni projeler üretmekteyiz.

İyi bir sponsor bulabilirsek o zaman Berlin'i uluslararası karikatürün başkenti haline getirmek istiyoruz. Geniş bir arşiv ve en önemlisi ortak çalışmalar için bir buluşma yeri. Kimbilir, belki günün birinde bu da olur!"

Karikatur Asam, Eylül/Ekim 1997, München

Tan Oral, 'Karikatür uçurumdan düşerken yakalanan son dal'

•Tan Oral'ı daha yakından tanıyabilir miyiz?

–Ortaöğrenimini Anadolu'nun çeşitli kentlerinde dolaşarak ve hemen hemen her sınıfı ayrı bir kentte okuyarak geçirdim. O yıllarda birçok konuda merak içindeydim. Kitap elime pek geçmezdi. Bu koşullarda bana kalan tek kaynak sokaklardı. Sonra bütün bu koşullarda bana kadar ulaşabilen, beni her yerde yakalayıp bulan o zamanki mizah dergileri ve karikatürlerdi. Karikatür dergileri ve oradaki çizimler sorularımın yanıtlarını veriyordu. Daha doğrusu benim ilgilendiğim konuları onlar da kendilerine konu ediniyorlardı. Bu beni biçimlendiren ve ileride yöneleceğim uğraşı belirleyen temel etkenlerden bir tanesi.

•Tan Oral nelerle ilgilenir? Yaşama nasıl bakar?

–Herkes gibi ben de mutlu yaşamanın yollarını arayarak, karşı cinsi merak ederek, sinemayla, okumayla, dünyadaki kültürel ve siyasal olayları izlemeye çalışarak, zaman zaman bu çorbada bir tuzum olmasını da umut ederek ve çaba göstererek sıradan, keyifli bir yaşam geçirdim diyebilirim. Seçimlerim ve onların getirdiği maddi ve manevi kazançlar beklenenden fazla doyurdu beni. O kadar ki, artık eski uğraşlarımı sürdürmek bile zaman zaman bana yük gibi geliyor. Yani bir anlamda bütün hırslarımı, özlemlerimi törpüledi. Ama söz pişmanlıksa tabii insan geriye bakarsa pişman olduğu çok şey bulabilir. Ama yaşam geriye dönülerek düzeltilebilecek bir olgu değildir. Ancak yeni konumlarda yeni pozisyonlar alarak bu yanlışları asgariye indirmek mümkün. Bu felsefeyi ben aslında çizgimle de dile getiriyorum. Böyle bir çizim aşamasında iki türlü yaklaşım olabilir. Birincisi baştan sona kadar her şeyi tasarlarsınız, eskizler yapar, çizer ve yanlışları düzeltirsiniz ve sonunda mükemmele ulaşırsınız. Bir diğer yol da, başlarsınız eğer çizimde hata varsa onu yeni bir yönelimle dengeleyerek tıpkı yaşamda olduğu gibi çizimi sonuçlandırırsınız. Eğer sonuç iyiyse herkes görür kullanır. Kötüyse buruşturup çöpe atarsınız... Belki daha zor bir yöntem ama benim çizimde izlediğim yol tıpkı yaşamda olduğu gibi böyle bir yol. Bu da çizdiğim şeye karşı kendimi dürüst hissetmeme yolaçıyor. Sanatla yaşamı birarada düşünüyorum.

•Karikatür serüveninizden bahseder misiniz?

–Karikatüre profesyonel bir tavırla başlamadım. Benim için Tamamıyla bir düşünme biçimiydi. Kendimi, hayatı, insanları, Türkiye'yi kavrama açısından bir çalışma biçimiydi. Hiçbir şekilde profesyonellik amacı düşünmedim. Aşağı yukarı bir on yıl kadar çizdiklerimi çeşitli dergilerde sundum ve bu arada basında çalışan arkadaşlarım benim çizdiklerimi alıp kullandılar. Ben hiçbir yayın organına karikatür götürmedim, hiçbir zaman başvurmadım ve hiçbir mizah dergisinde çalışmadım. İstisna olarak sadece Çivi dergisinde birkaç karikatürüm yayınlanmıştı. O yıllarda özellikle sol siyasetin daha yüksek olduğu yıllarda sendika ve işçi dergilerinde karikatürlerim yayınlandı. Bir süre sonra karikatürlerim karşılığında ufak tefek de olsa telif ücreti gelmeye başladı. Böylece alçakgönüllü bir meslek hayatı kendiliğinden oluşmaya başladı.

•Türk karikatürü denilince akla gelen birkaç kişiden birisisiniz. Türk karikatürünü ve gelişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

–Uzunca bir konu ama ben kısaca anlatmaya çalışayım. Karikatürün çok eskilerine gitmek istemiyorum ancak benim de tanık olduğum bir tipikliği 1950'den sonraki yıllarda Türk karikatürü birdenbire büyük bir patlama gösterdi. 50 Kuşağı diye adlandırılan bu çizer kuşağının önemli isimleri ne güzel ki, hâlâ önemliler ve çiziyorlar. Turhan Selçuk, Ferruh Doğan, Ali Ulvi, Bedri Koraman, Semih Balcıoğlu ve ben ilk çizmeye başladığım zaman bu kişiler benim önümde, uzağımda yıldız isimlerdi, toplum, Türk sanat ve siyaseti üzerinde etkiliydiler. Sonra zaman içinde hepsi dostum oldu. O yıllarda İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin önemli sosyal değişiklikler yaşadığı günlerde, yani tarımdan sanayi toplumuna geçmenin, demokrasinin, çok partili rejimin ilk adımlarını attığı yıllarda, çelişkilerin de çok fazla olduğu günler olduğu için karikatür bütün o toplumsal dalgalanmaları eline alan, onları kullanan, eleştiren ve tekrar topluma sunan önemli bir çıkış yaptı. Bu, saydığım isimleri ve herkes gibi beni de etkiledi. Daha sonra bilindiği gibi Türk siyaseti ve sosyal yaşamı çok hızlı aşamalar geçirdi, dünyayla birlikte şimdi benim gözlediğim toplumlar böylesine sıkıştığı ahlım eşiğinde veya içinde olduğu, problemler büyüdüğü zaman mizah ve karikatür çok canlanıyor. Toplumlar rahatladıkça eskiye göre daha sakin günlere ulaştıkça, özgürlükleri arttıkça mizaha olan ihtiyaç azalıyor. Tam tersine eğlenceye dönük ihtiyaçlar artıyor. Türk karikatüründe böyle bir süreç yaşandı bence. Yeni 50 Kuşağının o vurucu, kamçılayıcı, iktidarı rahatsız eden yapısı zaman içinde bugün mizah dergileri diye çok sattığını söyleyen yayınlardaki daha çok eğlendirici tavra yöneldi. Bu tespitler sanki bir eleştiri, bir reddetme gibi algılanıyor. Bu çok yanlış. Anlayışlar tamamen farklı. Mizah ve karikatür daha çok bir sebebe

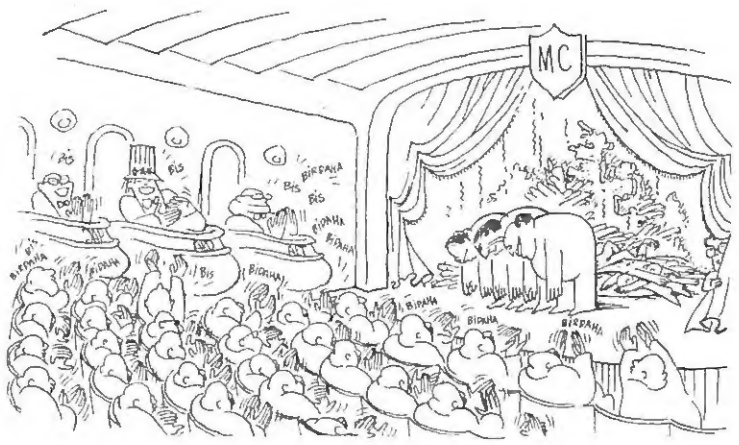

dayalı olarak üretiliyor, şaşırtmayı, bir anlayışı, bir gücü yıkmayı hedefliyor. Dalayısıyla bazı insanları memnun ettiği gibi bazı insanları da çileden çıkaran bir yapısı var karikatürün. Karikatür ve mizah problemli dönemlerin yarattığı bir şey. Dünyada da, Türkiye'de de böyle. Ama daha rahat dönemlerde daha eğlenceli olduğu zaman herkesi güldürüyor, öfkelenen kimse çıkmıyor, daha çok hoş vakit geçirtiyor. Aslında o eski anlamdaki mizah dergileri de, Türkiye'de de dünyada da kalmadı. Öte yandan sanat anlamında eski geleneğin ucundaki karikatür de bitmiş değil. Daha çok sergilerde, kitaplarda, yarışmalarda, net bir siyasi amaç gütmeden varlığını sürdürüyor.

•Gerçi sorunun cevabını biraz verdiniz ama mizah eskisi kadar okunuyor mu?

–Mizah eskisi kadar okunmuyor. Okunmamasında da, izlenmemesinde de hayır var bence. Mizahı yaratan problemdir. Dünyada ve Türkiye'de eskiden bugüne göre kıyasladığımızda en büyük problemlerin başında iletişim güçlüğü geliyordu. Yayınlar kısıtlıydı. Demokratik ortam son derece sıkışıktı, yasalar çok ağırdı. Her konuda konuşma şansı yoktu. Muhalefet de bugünkü kadar rahat değildi. Dünyayı dolaşmak, çıkmak, gezmek hem ulaşım araçları açısından hem yurtdışına çıkma açısından nereden bakarsanız bakın zordu. Sıkışık zamanda mizah sanki beklenmeyen bir yerden bütün engelleri, bütün aşılmaz şeyleri yandan dolaşarak aşan ve organizmanın canlılığını devam ettiren, ölmemesini sağlayan bir by - pass gibiydi. O yüzden çok cılızdı. İncecik bir damardı, ama hayati bir önem taşıyordu ve insanlar o yüzden çok büyük hayranlık gösteriyorlardı mizaha. Çünkü toplumun nefes almasını sağlıyordu o by - pass. Günümüze geldiğimizde bugün oturduğumuz odamda bütün dünya olaylarını 35 kanallı televizyonla, faxla, internetle kolayca algılayabiliyorum, yanısıra muhalefet kanalları da eskiye göre olağanüstü fazla. Bugün yöneticilere çok sert bir şekilde tepki verebiliyorum. Bu tepkimi her şekilde örgütlenerek ortaya koyabiliyorum. Bu ifade zenginliği mizaha olan ihtiyacı hemen hemen sıfıra yakın azaltmıştır. O yüzden belki yazılı mizahın son büyük kişisi Aziz Nesin'dir. Ondan sonra başka bir isim gelmiyor.

•Mizahın geleceğini nasıl görüyorsunuz? Bundan sonra mizah artık sadece insanları eğlendirmek için yapılan bir şey olarak mı algılanacak?

–Şu anda öyle gözüküyor. Bu olumsuz bir şey gibi gözükebilir, olumlu tarafı ise şu; mizah artık toplumsallaştı, yayıldı. Daha önce tarih boyunca mizahın dergilerinde toplanmasının iki temel nedeni vardı; birincisi bir araya gelindiği zaman daha vurucu olabiliyordu. İkincisi ise egemenlerce mizahı ancak üzerinde sanki "bu bir mizah dergisidir dikkat" yazılı bir derginin içinde izin verilebiliyordu. Yani böyle her yerde uluorta mizah yapılamazdı. Toptan da yokedilemediği için bir mizah dergisinin içinde "ne yapalım işte o mizah, orada söylenebilir" şeklinde bir muhalefete, bir emniyet subabına izin veriliyordu tarih boyunca. Klasik anlamdaki mizah dergilerinin ve sayfalarının kalkmasını aslında mizahın, hoşgörünün daha yumuşak yaklaşımların, topluma, gazete sayfalarına, kitaplara, afişlere, dergilere, her tarafa yayılmasının bir sonucu olarak görüyorum. Mizah giderek anonimleşti, tıpkı çok eski yıllarda olduğu gibi. Bugün hepimizi etkileyen birçok güzel esprilerin sahibi belli değil. Birdenbire biryerden çıkıyor ve bütün topluma yayılıyor. Ancak bu durumdan umutsuzluk çıkarılmamalı. Tabii ki rafine bir sanat, ince bir mizah da yapan olacaktır. Ama artık toplumu eskisi kadar zorlamayacaktır. Artık toplumlar kendi rüzgarlarıyla savruluyorlar. Ancak sanayi toplumunun getirdiği birtakım sorunlar ve sıkıntılarla da yeni karikatür ve mizah mutlaka ilgilenecektir.

•Türk aydınlarının mizahı yeterince önemsemediklerini görüyoruz. Entellektüellerin mizaha bakışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

–Türkiye'de ciddiyet çok önde gelen değerlerden bir tanesi. Devlet katından başlayıp sanatçılara kadar, sokaktaki bekçiden ailedeki babaya kadar heryerde bunu görebilirsiniz, önemli olan ciddiyettir, çatık kaşlı olmaktır, fazla gülmemektir. Bu ciddiyet mizaha konu olmaktan kurtulamıyor. Zaten mizahın temel konusu ciddiyeti alaya almaktır. Biz, Akşehir Nasrettin Hoca Yarışması'nda bütün katılanlara birer diploma veriyorduk. Diplomada şöyle bir şey yazıyordu: "bu diplomanın sahibi ciddiyeti alaya almak ve alayı ciddi tutmak konusunda başarılı olmuştur." Yani işini ciddiye almak başka şey, ciddi görünmek başka şey. Böyle bir ülkede ister istemez o ülkenin entellektüelleri de bu havadan kendisini kurtaramıyor. Oysa dünyaya baktığınızda bütün dünyadaki gerek sanat gerek bilim alanında tepede olan insanların kendilerini, yaptıkları işleri ve bütün dünyayı ne kadar alaya aldıklarını görebilirsiniz. Çünkü ilk bulunabilecek en sonunda yine tekrarlanacak olan şey, söylemesi zor ama herşeyin boşuna olduğudur. Bir anlamda eğer insan bunu gizli bir şekilde içinde taşıyorsa çıkacağı bütün tepeler onun için gülme nedenidir, varacağı bütün zirveler gülmek için iyi bir sebeptir. Ama bunu hissedemeyen veya bundan ürktüğü için arkaya atan kişinin çıktığı ilk küçük tepenin üzerinde kasılarak durmasından başka yapılacak hiçbir işi yoktur. O zaman da gülünç oluyor ve dolayısıyla mizahın konusu oluyor. Çünkü küçük bir tepenin üzerinde Everest fatihi gibi duran bir adam mizahçı için bulunmaz bir malzemedir. Mizahın temel konularından birisi ahmaklık diğeri de güç. İşte bu ikisi de biraraya geldiği zaman siyasilerin portresi çıkıyor. Mizahçı için bulunmaz bir sebep. Mizahçının bu kadar siyasete yönelmesinin sebebi galiba, mizahın yeşermesi için çok güzel bir kaynak olması.

•Bugünlerde neler yapıyorsunuz? Kısa veya uzun vadeli planlarınız neler?

–Bahar geldiği için adalara gitmek, boğazda dolaşmak, arkadaşlarla kafaları çekmek, yeni bir yazlık pantalon almak gibi çok ciddi projelerim var... Onun dışında önümüzdeki günlerde Ankara'da uluslararası bir festival var. Orada "Siyasi Keyfiyet" adlı bir karikatür sergim olacak. Ondan sonra da Bulgaristan'da bir Karikatür Bienali'ne gideceğim.

•Karikatürle ilgilenen gençlere iletmek istediğiniz şeyler var mı?

–Kesinlikle başlamasınlar. Zaten karikatür ve mizah bir meslek değildir, seçilecek bir iş de değildir. Ben ve bütün dostlarımın hiçbirisi bu işi bilinçli bir şekilde meslek olarak seçmiş insanlar değil. Hep başka bir şey olmak isterken o aradaki başarısızlıklar sonucu rastlantıyla böyle bir yola girilmiştir. Ben karikatürü uçurumdan düşerken yakalanan son dal olarak görüyorum. Bu da kimseye önerilmez. Birgün Behiç Ak'la konuşuyorduk dedim ki "galiba karikatürcü olmak için hiçbirşeyi başaramamak lazım". Behiç de "doğru, hatta karikatürü bile beceremmek lazım" dedi. Çok doğru. Çünkü aslolan hayattır, yaşamaktır. Eğer herşey yolundaysa insan karikatür çizmeye niye vakit ayırsın ki. Adaya gitmek, baharı yaşamak varken insanın masanın başına oturması için ciddi bir rahatsızlığının olması lazım. Ben şimdi bunu bir genç insana nasıl öneririm!

Biril Atış
Human Resources, Haziran 1997

1997 TAHRAN BİENALİ'NDEN KARİKATÜRLER

Tahran'da bu yıl üçüncüsü düzenlenen karikatür bienalinin albümü geçtiğimiz günlerde elimize ulaştı. Bu albümden seçtiğimiz bir karikatürü bültenimizin ilk sayfasına aldık. Bazılarını ise bu sayfada ve bültenin arka sayfasında görebilirsiniz.

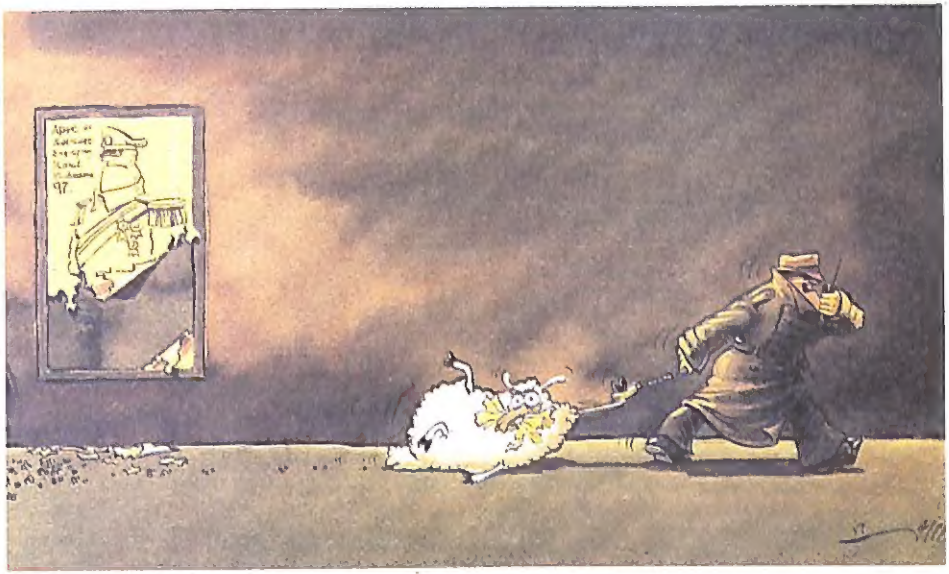

HAMİD BAHRAMİ / İRAN

MİHAİ İGNAT / ROMANYA

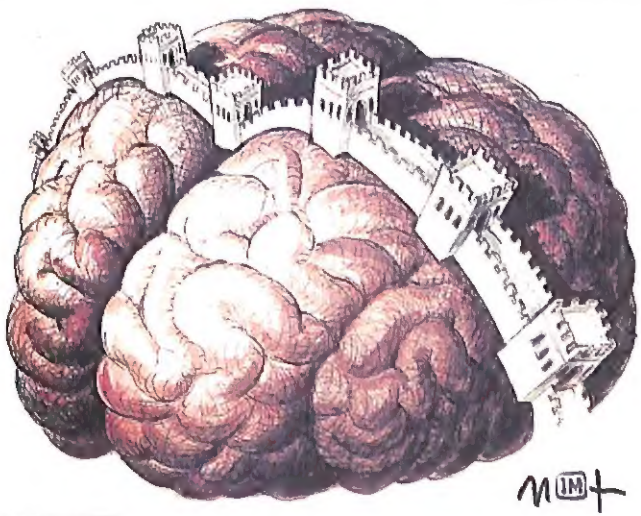

İVAN HARAMİJA / HIRVATİSTAN

HEY YAVRUM
HEY MARADONA
MISIN ?

EVRİM

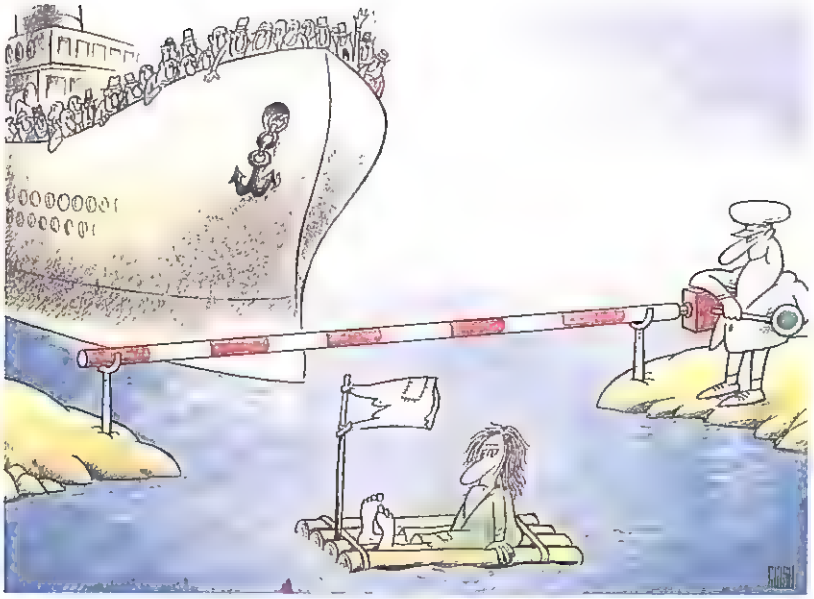

CONSTANTIN
CIOSU
ROMANYA

CARTOONS
1997 Internationaal
Cartoonfestival
Knokke-Heist

36. KNOKKE - HEIST FESTİVALİ'NDEN / 1997

Hollanda'da bu yıl 36.sı düzenlenen Knokke-Heist Festivali'nin albümü çıktı. Türkiye'den Osman Yığcı, Semiramis Aydınlık, Ahmet Aykanat'ın karikatürlerinin yer aldığı 130 sayfalık albümden bazı karikatürleri yayımlıyoruz.

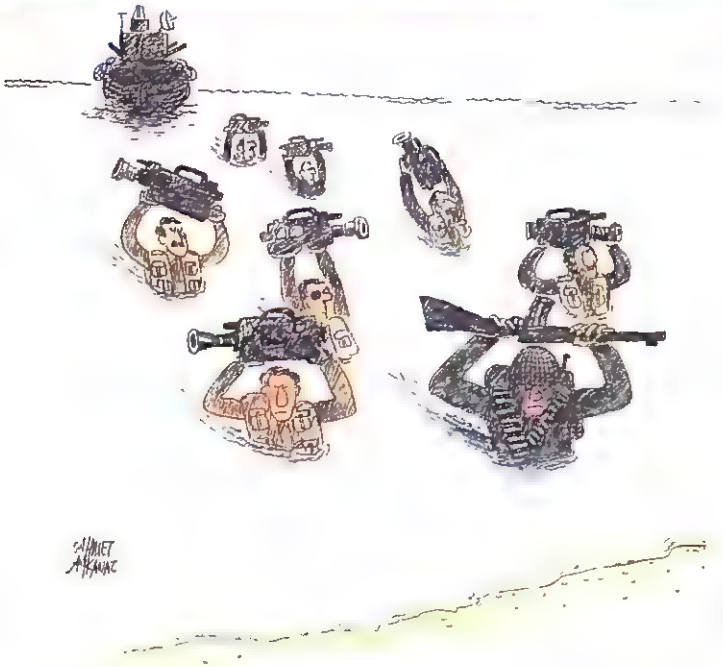

ANDREJ
PUCHKANIOV
RUSYA

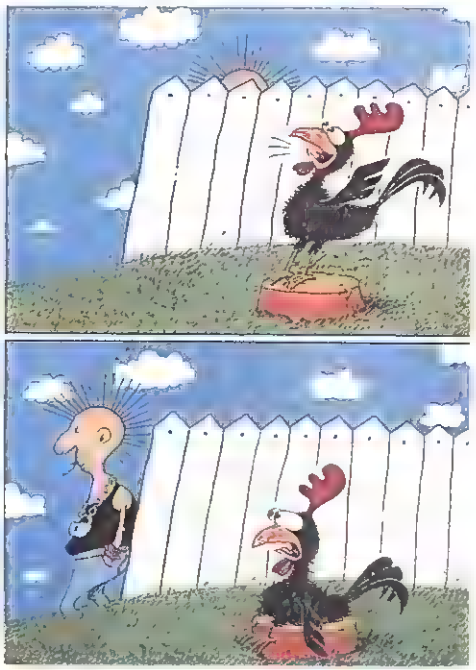

AHMET
AYKANAT
TÜRKİYE

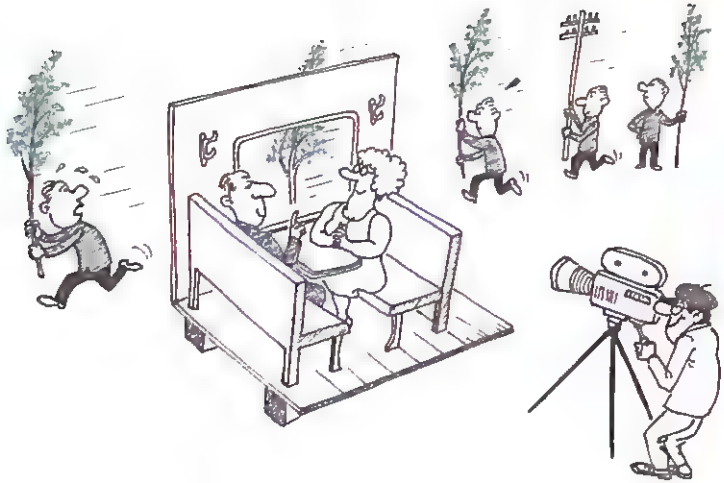

XUE JİA ZHANG / ÇİN

MİK JAGO / İSRAİL

CERIC
ZELJKO
HIRVATİSTAN

Ramize Erer 'Karikatür tamamen hayatla ilgili'

•Çizimlerine bebek girer mi? Herhalde, az biraz yaşamınla alakalı karikatürler.

–Girer. Çünkü daha önce bilmediğim, bebekle ilgili bir sürü şey yaşayacağım. Detaylar olacak.

•Ben bu hafta içinde gördüm. Radikal'de çizmişsin, bir baba bebeğini almış, duman içinde bir kafeye götürmüş. Anne basıyor. 'Çocuğu gezdirecem diye çıktın. Burada hava atıp, çıtır kız tavlayacam diye dumanların arasına mı soktun bebeğimi' diye bağırıyordu. Oldu mu yoksa böyle şeyler?

–Ha ha ha. Ama erkeklerde var böyle bir şey, ilişkileri bebekle daha farklı olduğu için bebeği kullanabilirler. Kadınlara bebek seven erkek daha sevecen ve yumuşak geliyor.

•Peki sen resim okudun. Niye karikatür?

–Karikatür resimden önce başlamıştı. Akademi'ye giderken de hiç bırakmadım. Çünkü, aynı zamanda karikatürden para kazanıyordum ben. İşimdi bu benim.

•Çok uzak şeyler mi senin için resim ve karikatür?

–Birbiriyle temelde ilişkili, ama kesinlikle çok farklı şeyler. Çok farklı.

•Kemal Gökhan'la okul arakadaşıymışsın galiba. Bak bak ben ne çizdim diye götürüyor muydun çizimlerini?

–Ben ilk çizmeye başladığımda onlara gösteriyordum. Kemal benden bir yaş daha küçük olmasına rağmen, Gırgır'da çiziyordu o zaman. Profesyoneldi. İlk onlara gösteriyordum. Kemal nasıl olmuş, falan diye. O eleştiriyordu. Öyle yıllarca sürdü yani.

•Sonra Gırgır...

–Evet. İlk onlar götürdüler beni Gırgır'a zaten elimden tutup. Sonra Gırgır'da başladım ve çizime hiç ara vermedim. İşte hâlâ çiziyorum.

•Peki Gırgır'da kadın olmak nasıl bir şey?

–Tabii hiç kadın yoktu yani. Bir iki tane vardı. Onlar da ortalarda gözükmüyorlardı. Feyhan, bir yerde ilk Leman'a girişini tarif etmişti. Kahveye girmiş gibi hissettim kendimi demişti. Hakikaten öyle, kahveye girmiş gibi oluyorsunuz. Bir kere herşey erkeklere göre düzenlenmiş. Tuvalete gidiyorduk biz Gırgır'da. Bir tane işeyen adam. Kapıyı kapatmıyorlar. O yıllarca sürdü, yıllar sonra farkettiler. Aaa burada kızlar da var diye. Konuşmaları biraz daha farklılaştı falan. Bizi tamamen unutuyorlardı. Küfürler ediliyor falan. Ama iyi de oldu, çok şey öğrendik erkeklerden. Erkekler dünyasını. Bizim farkımızda olsalardı, onların açıklarını göremeyecektik. Çok nazik olsalardı falan yani. Bir reklam ajansı gibi değil orası, çok sert bir yer. O yüzden, biraz sokağa çıkmış gibi oluyorduk. Çünkü çalışan insanlar halk çocuklarıydı. Sokağı biliyorlardı. Çünkü sokakta büyüyen çocuklardı. Biz kız olarak sokağı da tanıdık böylece. Bütün o argoyu vesaire hep Gırgır'da öğrendik. Erkeklerin küfürlerini, özel muhabbetlerini, kadınlarla ilgili düşüncelerini...

•"Biz Bıyıksızlar" nasıl oluştu Gırgır'da?

–Biz dört kişiydik. İlk Gülay'la biz başladık. Sonra Eda geldi. Bir kız köşesi gibiydi orası. Hangi kız gelse, oraya dolduruyorlardı. Çok sinir bir şey aslında. Çünkü, psikolojik olarak kendini sadece o köşeye ait hissediyorsun ve onun dışında bir şey yapamayacakmışsın gibi. Kısıtlayıcı bir şey aslında. Yıllarca o yüzden özgürleşemedik, kendimizi çok rahat ifade edemedik. Başka alanlara kayamadık. Böyle, küçücük bir köşe içerisinde sıkış tepiş karikatür çizmeye çalıştık. Hıbır'dan sonra çok rahatım. Bir derginin içinde ve daha çok çizmeye başladım. Tipler yapmaya başladım filan, ondan sonra bir sürü şeyi kırıyorsun, yani kız olmaktan da kurtuluyorsun. Hıbır'la birlikte, ben Ramize olarak çizmeye başladım. Daha önce biz kız çizerlerdik. Yani ben Ramize olarak yoktum orada. Kızlardan biri olarak duruyordum. Belki de

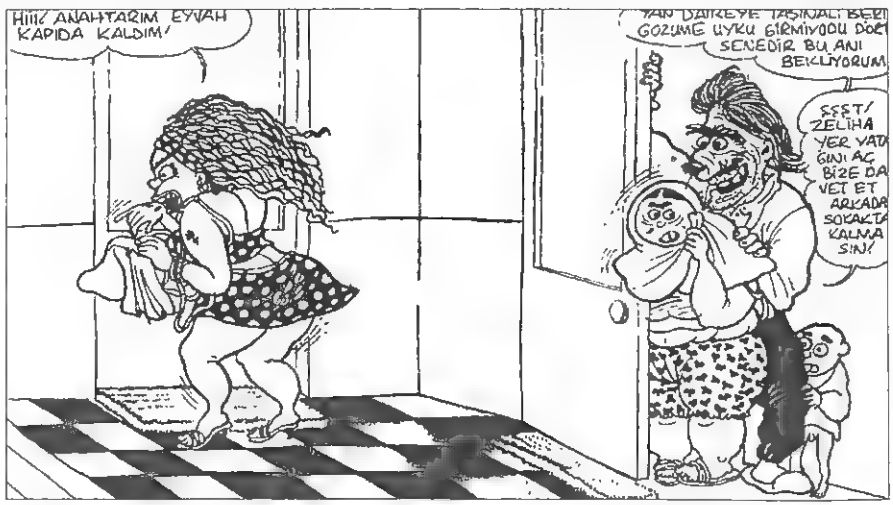

Oğuz Aral'ın tavrındandı. O, öyle bir değişiklik olarak bakıyordu bize. Ana yemeğin yanında garnitür gibiydik.

•Şimdi de çok az. Leman'da iki tane mi kadın var?

–Az, ama şimdi hiç olmazsa gözüküyor. Benim yaptığım şeyler konuşuluyor. Feyhan'ınkiler de öyle. Bu çok önemli. Etkili olması ve ondan bahsedilmesi yani. Daha önce böyle bir şey yoktu.

•Sen şimdi HBR Maymun'da, Radikal'de, Pazartesi'de çiziyorsun. Leman'a çizmiyorsun. Bu bir tavır mı yoksa?

–Yoo, ama eşim Tuncay Akgün Leman'ın yöneticilerinden. Ondan uzak kalmak istedim. Aynı yerde çalışıyor olmak istemedim. Bizim ilişkimizi düşünerek. Çünkü çok hoşuma gitmiyor benim. Kendi açımdan, eşimin açısından bir problem yok. Zaten orada o yönetici. Sanki, oraya gidersem onun yüzünden orada varım gibi hissedecektim. Gitseydim belki daha iyi para kazanabilirdim, yeni şeyler de yapabilirdim bilmiyorum ama, kendimi özgür hissetmek için yıllarca başka yerlerde çalıştım. İyi de oldu. Şimdiden sonra Leman'da da çalışırım. Çünkü, ben artık iyi bir çizerim. Bunu söyleyebiliyorum. Daha önceden bunu söyleyemiyordum, o yüzden de uzak duruyordum.

•Bir karikatürcü bakışı var mı? Karikatürcünün gözü yani.

–Var tabii de, çok fazla insanlardan farklı bakmıyoruz. Belki biraz taraflarından bakıyoruz. Çok ciddi durumlarda, kendi aramızda konuşurken çok komik buluyoruz. Kendi aramızda bir dil var bizim. Başkaları anlamıyor bazen. Bu kadar ciddi bir konuda bunlar niye böyle konuşuyor falan diyebilirler. Öyle bir farklılık var. Bir çizer olarak herhangi bir yerde bulunmak pek hoşuma gitmiyor zaten. Yani Ramize olarak, herhangi biri olarak bakılmak daha çok hoşuma gidiyor.

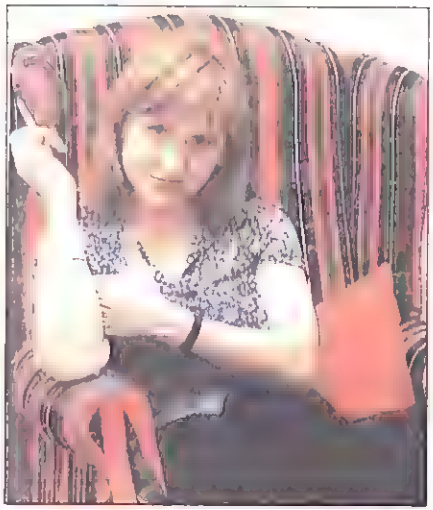

Bir reklam ajansı gibi değil orası (Girgır), çok sert bir yer. O yüzden, biraz sokağa çıkmış gibi oluyorduk. Çünkü çalışan insanlar halk çocuklarıydı. Sokağı biliyorlardı. Karikatür tamamen hayatla ilgili. Yaşaman gerekiyor. Bir şeyler anlatmak için anlatacağın şeylerin olması gerekiyor. Bırak espri yapmayı, gülmek bile kadınlara yasak olan bir şey. Kadınlar esprili erkekleri severler. Ama, espri yapan kadını seven erkek diye bir şey yok.

•Niye bu kadar az kadın karikatürist var? Sorunum bu benim. Niye niye?..

–Ama karikatür erkek mesleği olmuş hep. Kadın pilot da yok mesela. Erkek mesleği olan şeylerin kadını yok. Erkek mesleklerine kadınlar da giriyor ama çoğalmıyorlar. Hep çok az olarak kalıyorlar.

•Ama karikatür, bana çok erkek mesleği gibi gelmiyor.

–Kadınlar dışarıda değiller ama. Hayatla çok fazla ilişkili olmadıkları için erkek mesleği gibi geliyor, çünkü karikatür tamamen hayatla ilgili. Yaşaman gerekiyor. Bir şeyler anlatmak için anlatacağın şeylerin olması gerekiyor. Bırak espri yapmayı, gülmek bile kadınlara yasak olan bir şey. Hangi kadının çok rahat espri yapabildiğini görüyorsun. Erkekler yapar, kadınlar da güler. Kadınlar esprili erkekleri severler. Ama, espri yapan kadını seven erkek diye bir şey yok. Olsaydı, belki kadınlar da daha fazla espri yapacaklardı. Genç kızlar karikatürcülere bayılıyorlar mesela. Kadınlar tam tersi isteniyor. Hep gülen konumunda olduğu için belki güldüremiyor.

•İki karikatürist bir evde nasıl oluyor?

–Aslında iyi oluyor. Birbirimize yardımcı oluyoruz. Seni çok iyi anlayan birisi var, onun rahatlığını yaşıyoruz. Bir şey sormak gerektiğinde karikatürde uzman biriyle birlikte olmak güzel bir şey.

•Yaşadıklarını çiziyorsun sanıyorlar mı?

–Tabii. Komik bir şey oldu mesela. HBR'de Ulaş diye bir ofisboy var mesela. Bir gün geldi, çok utanarak, sıkılarak soruyor. Ama sorması lazım yani, onu öyle çok kafasında taşımış ki. Böyle kızardı bozardı. 'Ramize Abla bir şey sorucam, ama sakın yanlış anlama' falan dedi. 'Ne' dedim. 'Ya' dedi 'Makine dairesindeki arkadaşlar da çok merak ediyorlar. Siz böyle bu çizdiklerinizi yaşıyo musunuz?' dedi. 'Hangi çizdiklerimi?' dedim. 'İşte, ne biliyim, toplu seksler falan çiziyorsunuz.' 'Yok yaşamıyorum', dedim. 'Sen bakma, biz espri yapıyoruz. Hiç kimse yaşamıyor onları, arkadaşlarına söyle içleri rahat olsun, bize acaip insanlar gibi bakmasınlar, biz de onlar gibiyiz', dedim. Girgır'dayken siz orospusu musunuz, diye mektup geliyordu bize. Kadının regl olmasıyla ilgili espri yapıyoruz bilmemne. Hatta dergi içinden bunu söyleyen oldu.

Berrin Karakaş
Kim, Eylül 1997

ben sanatçının ahlaklısını severim

Salim Alpaslan

Gazetede herkesin ağabeyiydi o. Genelde yazılarını evden aldırtır, bazan da kendisi getirirdi. İşte Cumhuriyet'e geldiği o perşembeler bir fiesta yaşanırdı. Hırsızın, soysuzun dışında herkesi tanırdı Mehmed Kemal Kurşunlu. Rüşvetçi bürokratları, yanaşma politikacıları, huysuz şairleri, yazarları, dedikoducu gazetecileri, meyhane anılarını tatlı tatlı anlatırken ağzından bal damlar; o gün akşama, o akşam geceye dönüşürdü artık. Papirüs'te, Refik'in meyhanesinde, Yakup'ta...

Mehmed Abi, "Zindanlarda çok yattım. Sizler çektiklerimi çekmeyin" derdi. Acılı bir kuşaktandı. Büyük şairleri, hikayecileri kem gözlerden ırak yerlerde, yürekleri güm güm atarak korku içinde okudukları, yazarının çizerinin pahalı fatura ödediği günleri görmüştü yorgun gözleri.

İşte o günlerdeydi.

Derin devletin beynine, yüreğine bir türlü kelepçe vuramadığı Nâzım Hikmet, Kemal Tahir'e yolladığı mektupta şöyle anlatır:

"Ankara'da iki casus 15'er yıl ceza giymiş. Ama cezalarını bahçeli evde, çoluk çocukları ve arkadaşlarıyla geçiriyorlarmış. Ne âlâ memleket. Casuslar cezalarını bahçeli evlerde çekerler; bizler, yurtlarını ve halklarını en çok seven insanlar hapislerde sürünürüz."

Hasan İzzettin Dinamo anlatır:

"Saklanacak yerim yoktu. Bir ara Karacaahmet Mezarlığı'nda saklandım. Şiirlerimin bir bölüğünü o zaman yazdım."

Bir işkenceyi anlatır:

"Yumrukların en müthişi çeneme indi. Sekiz-on jandarma anadan doğma soyarak sırtüstü buz gibi betona yatırdı beni. Kolumdan ve bacağımdan asılıyordu. Hayati'nin (üstçavuş) eğilip tenasül uzvuma dikkatle baktığını ayırdettim. Haykırdı: Sünnetli olmasına sünnetli, ama bu onun gavur olmadığını ispatlamaz. Yahudiler de sünnet oluyor. Belki de Yahudi'dir. Bağlayın şunun kamışına bir ip."

Yahudi olsa ne farkeder be zındık? Mezarlığa sığınan, kamışına ip bağlanan bir ozan; korku filmi gibi!

Aziz Nesin anlatır:

"Eve 7 polis geldi. Arama yapacaklarını söylediler. Çocuklarımın da görmesini istediler. Dehşete kapılmıştım; yazar olarak tanıdıkları babaları gizli kapaklı işler yapıyor diye meraka kapılacaklardı. Bacak kadar çocukların gözü önünde her yeri didik didik ettiler."

Prof. Dr. Çetin yetkin, yukardaki alıntıları yaptığım 'Siyasal İktidar Sanata karşı' incelemesinde anlatır:

"Sabahattin Ali'nin Kağnı'sını bulmuştuk. 'Aman at onu, kimse görmesin' dediler. Lisedeyken de Nâzım'ın şiirlerini daktiloya çekmeye korkardık da ezberlemeye çalışırdık. Haksız da değildik: İstanbul Erkek Lisesi'nden bir öğrenci bu şiirleri daktiloya çekti diye hapse girmişti."

Mahmut Makal anlatır:

"Gözü yaşlı babacığımın sırtına kitap dolu çuvalı yüklemişler. 'Kötü evlat yetiştirenin hali budur. Taşı bakalım, kim dedi sana komünist yetiştir?' diyorlarmış bir yandan da."

Tam da sevgili Can Uyguç'un lafının yeri: Vay babanın köprücük kemiği!

Yaşamı, o çok sevdiği angut öğrencilerinin ihbarı yüzünden alt üst olan, kısacık ömrü bir kiralık katilin pençelerinde son bulan Sabahattin Ali...

Kardeşi Deniz Astsubayı Nuri Tahir ve Hikmet Kıvılcımlı'yla birlikte aynı 'Mc Charty' rüzgarında savrulan Kemal Tahir...

Gün ışığından çok zindan karanlığını yaşayan Orhan Kemal, Samim Kocagöz, Şükran Kurdakul, Fethi Naci, Talip Apaydın, Hasan Hüseyin, Fakir Baykurt, A. Kadir, Rıfat Ilgaz, Arif Damar, Asım Bezirci, Metin Demirtaş, Tekin Sönmez gibi kalem erbapları...

Turhan Selçuk, Ferruh Doğan gibi çizgi; Nuri İyem, İbrahim Balaban gibi tuval ustaları...

Yılmaz Güney gibi sinemacılar...

TÜYAP Fuarı cilt cilt, renk renk, boy boy kitaplarıyla bir gelincik tarlasını andırıyordu o gün. Gezerken, bu üstadların çile dolu ömrü bir film şeridi gibi geçti gözümün önünden.

Türkiye'nin ufkunu açmıştı Ata. Onu bir kez daha andığımız şu günde, 'bu devlet yazarına, sanatçısına saygının neresinde?' diye hiç düşündünüz mü acaba? 31 yıl önce Ali Ulvi'nin bir karikatürü için dava açtıran Demirel, bugün Karikatürcüler Derneği'nin gecesine katılırken ne kadar içtendi? Erol Taş'ın gecesinde "Türk milleti sanatı ve sanatçıyı baş tacı yapan bir millettir" derken? Selefinin selefi Kenan Evren'in sergisini hangi duygular içinde gezdi?

Ama ressam cumhurbaşkanımız özel bir parantezi hak ediyor doğrusu:

Polonyalı Ressam Jan Dubkovski'ye çektiği fırçayı hatırlamışsınızdır. O zaman cumhurbaşkanıydı. Ankara'daki bir uluslararası sergide erotik ve pornografik soyut desenlere tahammül edememiş, "Bu sanat değil. Hemen kaldırın" diye kükremişti. Evren'in son eseri hamamdaki cıbıldak kızlar. Bu da kaderin garip bir oyunu ona. Biraz erotik, biraz arak ama varsın olsun, malûm 'dürüst' solcu bile haber araklayıp belgesel çekmiyor mu?

Bu, son asker kökenli ressamımız portre çalışacakmış artık. 12 Eylül'ün ipe verdiği masum Erdal Eren'in, ipten aldığı katil İbrahim Çiftçi'nin portresini de bekleriz efendim.

Ha gayret, netekim!

Radikal, 10 kasım 1997

karikatür ve eğitim

Hasan Efe

Bugün dünyamızın hoşgörüye gereksinimi vardır. Hoşgörü için de eğitime.

Eğitim, dünyanın birçok ülkesinde, çağın koşullarına ayak uydurarak gelişmektedir.

Ekonomi ve sanayisi gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında gözle görülen farklılıklar vardır. Gelişmiş ülkelerde eğitim her yönüyle tartışılır ve insanı üretken hale getirir. Kişi öğrendiğini yaşama geçirir.

Üretkenlik temeldir.

Eğitim, düşünceyi geliştirip üretimi artırır.

Eğitimde bir okul ne kadar donanımlı olursa olsun, öğretmen olmazsa işlevsizdir. Bu, bütün dersler için geçerlidir.

Her dersin kendine has bir öğretim yöntemi vardır. Öğretmen derste bunu değişik şekilde geliştirir. Bu yönüyle öğretmen de üretken ve yaratıcıdır. Dersin özelliğine göre değişik araç ve gereçleri kullanır. Bunlar: pergel, gönye, radyo, televizyon, resim, fotoğraf, harita, şiir, öykü, karikatür vb. olabilir.

Bunlardan en etkili olanı karikatürdür.

Niçin karikatür?

Çünkü bütün derslerde motivasyon olarak kullanılabilen karikatür: çizgi, düşünce ve mizah gibi üç öğeyi birlikte taşır.

Derslerde konu ile karikatür çakıştırılabilirse öğrenci verilen konuyu daha iyi anlar ve bir daha unutmaz. En ağır konularda bile dersin sıkıcı havasından güzel bir mizahla sıyrılır, rahatlar.

Bu yöntem okullarımızda yaygın değildir.

Yıllardan beri karikatür uzak tutulmuştur okullardan.

Okul dağılımından eve dönen öğrenciler birkaç mizah dergisiyle eve varır ve günün yorgunluğunu odasında, ders kitapları arasındaki mizah dergileriyle atar, rahatlar.

Ülkemiz mizah dersleri ve mizah üretme yönüyle dünyanın sayılı ülkeleri arasında yer alır.

Şimdi biz eğitimde kullanmadığımız mizah ile eğitiliriz dersek yanlış olmaz sanırım.

Bir Nasrettin Hoca'yı reddebilir miyiz?

Oysa, gelişmiş olan ülkelerin okullarındaki ders kitaplarında karikatür sık sık yer alır. Bir öğretmen günlük gazete, dergi ve sanat albümlerinden aldığı bir karikatür ile dersini rahatça anlatabilir.

Öğrenciler, sınıfla karikatür ve resim sergilerine gidebilirler ve bunun üzerinde konuşup tartışabilirler. Böylece düşünce ve duyguları gelişir, hoşgörüye yönelirler.

".... Yaptığımız ödevlerde, tarihte, fizikte, matematikte vb., sonuca varmak isteriz. Çözümler üzerinde düşünürüz. Burada düşünmedir karikatür..." (Karikatürde Amacımız, s.4, Münih)

Karikatürü derslerde kullanabileceğimiz gibi, ayrı bir karikatür dersi de oluşturmalıyız.

Evet, okullarımızda seçmeli bir karikatür dersi!

Bugün Almanya'daki bazı orta dereceli okullarda seçmeli karikatür dersi verildiğini biliyoruz.

Karikatür eğitimi üzerinde şu görüşlere yer verilmiş:

Dersin verilmesinde şu kurallara dikkat edilmelidir:

a) Ders öğretmeni pedogojik eğitim almalıdır.

Bu konu çok önemlidir. Eğitim sistemi içerisinde karikatürü bir sanat dersi olarak vermemiz gerekiyor. Burada öğretmen yönlendirici olmalı, eğitim ve öğretim yöntemlerini bilmelidir.. Amaç ciddiyetsizlik, sululuk değil, insan düşüncesini geliştiren, güzele yönelten, ahlak kurallarına değer veren, kötülükleri reddeden ve doğruyu bulmaya yarayan bir ders olduğunu ortaya koymaktır.

b) Alt sınıflarda politik karikatür verilmemelidir.

Öğrenci, güzellik, doğruluk, iyi ve kötü çelişkisi gibi yaşamın temel ilkelerini konularıyla düşüncesini yoğurduktan sonra, politik konulara geçilmelidir.

c) İçinde bulunduğu toplumun değer yargılarına sahip olmalıdır. (2. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali, s. 61-62, Karikatür Vakfı Yayınları, Ankara)

Yaşamda etkili olan karikatürü bir ders olarak niçin düşünmeyelim?

Bu konu üzerinde ciddi tartışmalar yapılmalıdır. Konu en ince ayrıntısına kadar incelenmelidir. Uzmanlar, sanatçılar, öğretmen ve yöneticiler karikatürü eğitimde nasıl işlevsel hale getirebileceklerini düşünmelidirler.

Karikatür dersinin işlevleri nelerdir? Okullardaki önemi ve hangi sınıflarda kimler tarafından verilmelidir?

Bu konular ayrı ayrı araştırılmalıdır.

Bazı üniversitelerimizde bugün seçmeli karikatür dersi verilmektedir. İlkokul, ortaokul ve liselerde de bu ders verilmeli midir?

Velilerimiz, annelerimiz, babalarımız, yönetici ve öğretmenlerimiz ilkin karikatür dersi için yadırgayabilirler. Ama sağlıklı, amaca uygun bir eğitim ve öğretim programı oluşturulup okullardaki alt yapı tamamlanırsa aşamalı olarak ders verilebilir.

Öğrenciler bu dersle hoşgörülü, alçakgönüllü birey olarak yetiştirilebilir.

Hoşgörü bir toplumda sevgiyi yok edebilir misiniz?

Merhaba 10/1997

Ferruh Doğan'ın 'Tutanak'ı

Emin Karaca

Daha buluğ çağındayken 'Asrileşen Köy' albümü elime geçmişti. Karikatür denilen sanatla, felsefeyi, kültürü, edebiyatı humoru birkaç çizgi ve konuşma balonuyla ifade etme hünerlerine hayran olmuştum. Bu büyüleyiciliğiyle, 60'ların başında tanıştığım 'Fe.' imzalı karikatürler yıllar boyu beni peşinden koşturmuştur.

1994 sonbaharıydı 'Milliyet' gazetesinin monografisini yazıyordum. 3 Mayıs 1950'den itibaren gün gün taramaya başladığım gazetenin soluk sayfalarında çizgilerine rastlayınca, yaşayan en eski tanıklardan birisi olarak konuşmamız kaçınılmazlaşmıştı. O sıralar Çiçek Pasajı'nın yanındaki sokakta Şampiyon Kokoreç'in yanındaki Ali Han'ın bir katında idi. 1994'ün bir eylül akşamı Ali Han'daki Fida Film işletmesinin bürosunda yüzyüze gelmiştik. Ertesi yıl yani 1995'te 'Yazın' dergisinde seri olarak yayınladığım 'Bir Araştırmacı Yazarın Notlarından'da yazdığım gibi, komünist şairimizin 'ulusal önderimizi' betimlerken benzettiği gibi, o da şöyle bir çalım 'sarışın bir kurda' benziyordu, ama gözleri ne mavi ne de çakmak çakmaktı.

Anlatmaya çalıştığım kişi karikatür ustalarımızdan Ferruh Doğan. 1932 doğumlu olan Doğan, "1945'te daha 13 yaşındayken Babıâli'ye karikatür götürmeye başlamıştım," diye anlatmıştı bana. İlk karikatürü o yıl 'Şaka' dergisinde yayınlanmış, sonraları 'Doğan Kardeş'te, 'Bilmece'de, 'Çocuk Haftası'nda çizmiş. İlk parayı da 'Çocuk Haftası'nın sahibi ve yöneticisi Rakım Çalapala'dan almış. Çalapala, Ferruh Doğan'ın beş karikatürünü satın almış, tanesine de birer lira ödemiş. Ertesi hafta karikatürüne zam yapmışlar; 1.5 liraya çıkmış. 'Çocuk Gözü' dergisini çıkaran M. Faruk Gürtunca ise 175 kuruş verirmiş karikatür başına... Türk basınında karikatür dünyasına böyle adım atan Ferruh Doğan'ın şimdiye kadarki karikatürleri 'Asrileşen Köy', 'Çizgili Dünya', 'Sergi', 'Politika', 'Bir Çizgide' ve 'Paramani' albüm-kitaplarında toplandı. Geçen TÜYAP 16. Kitap Fuarı'nda Ferruh Doğan sarışın teni, bembeyaz sakalları, o güzelim İstanbul beyefendiliği ile TYS standında beni buldu. Şifreli bond çantasını uzun uğraşlarla açtıktan sonra, içinden üzeri adıma yazılı, FİDA Film antetli bir zarfı uzattı. Akşam eve geldiğimde açtım baktım, zarfın içinden 'Tutanak' (Ferruh Doğan-Karikatürler- Cem yayınevi, 80s.) çıktı. Bu bir zabıt katibinin tutanağı değil, karikatür ustası Ferruh Doğan'ın günümüzün kimlik, politika, ekonomi ve çevre sorunlarını çizgiye döktüğü bir tutanaktı. Çevirmeye başladım sayfaları: Birisi 'Kim kimdir' ansiklopedisini karıştırıyordu, altında da 'Kimlik arayışı!' yazılı idi. Birisi güneşin altında bir tenhada 'Bir kimliğim bile yok...' şarkısı terennüm ederken, bir başkası 'Kimliğimi kaybettim, Allah rızası için bir kimlik' diye dileniyordu (s.8). Aynaya bakan birisi 'Ben kimim acaba?' diye soruyordu. (s. 12) Bir başka sayfada politikacı, yurttaşa "Bak! Bak! İç düşmanlar!" uyarısında bulunuyor, yandaki karede de "Bak! Bak! Dış düşmanlar!" korkutmacasını yapıyordu. Birincisi 'İç Politika', ötekisi 'Dış Politika' oluyordu. Aşağıdaki karede de belkemiksiz politikacı sekiz haline gelmişti. O da 'Esnek Politika!' yapıyordu (s.19). Bir başka sayfada insanlar koşuyor, ama birbirlerine söyledikleri: 'Dolar', 'Alman Markı', 'Fransız Frangı', 'Sterlin' ve 'Riyal'di. Bir karikatürün lejandı da şöyle: 'Konuşan Türkiye...'

KİMLİK ARAYIŞI !.

Ferruh doğan'ın karikatür albümü 'Tutanak'ı görmemezlik etmeyin olur mu?

Radikal

Ferruh Doğan kimliğimize bakıyor

Tarık Dursun K.

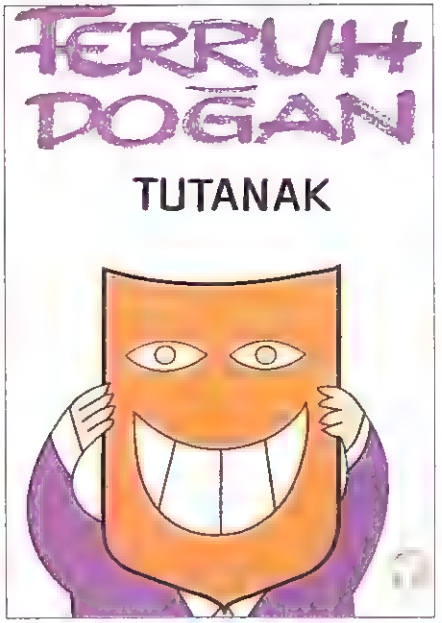

"Asrileşen Köy" onun ilk kitabıdır, yani, karikatürler toplamının ilki. Yaşanan bir döneme bakarak güncel bir tutanaklar aynası. Ferruh Doğan daha sonra hep bu yolun yolcusu oldu; eski yeni bütün karikatür toplamlarında günümüzün toplumsal kimlik, politika, ekonomi ve çevre sorunlarını mizahın çizgili tutanağına yansıttı, bize öyle aktardı. (Bu "çizgili tutunak" sözü benim değil onun. Tamı tamına "cuk" oturmuş bir söz, bilmem katılıyor musunuz?)

Ferruh Doğan o yukarda sıraladıklarımı (politikayı, ekonomiyi, çevreyi ve en önemlisi "Asrileşen Köy"le başlattığı toplumsal kimlik sorununu) taşıdı durdu karikatürlerine. Onun çizgide "olgunluk evresi"ne geçişi erken oldu, biliyorum: Çıraklık sırasında kendi çizgisini arayıp bulması uzun sürmemişti çünkü. Biraz keskin hatlı, sertle yumuşak arası bir çizgileme seçimiydi, kabul gördü, kişiliğini buna hemayar tuttu o da.

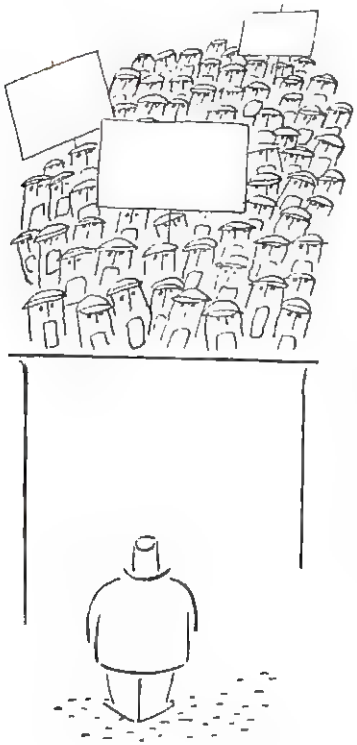

Bir nokta: Ferruh Doğan hem yeni derlemesi "Tutanak"ta hem de geçmiş derlemelerinde bir başka tutumun da gönülden bağlısıydı: toplum ve doğadaki karmaşanın sonucunda insanın hem kendine, hem çevreye, hem de topluma yabancılaşmasıydı bu.

Bunu çizginin mizahı ya da mizahın çizgisiyle yorumladı, irdeledi. O nedenle, son kitabının "Tutanak"lığı bir Ferruh Doğan yakışığıdır. (Bir ikinci nokta daha: "Tutanak"taki bir başka tanıklık, Ferruh Doğan çizgilerindeki "hafif" yumuşaklığıdır, bunu da belirtmeliyim.) Çizgilerindeki o eski sertlik ve keskinlik; kimi kez yuvarlanmakta, köşeler geçmişe bakarak düzlüklerinden kurtulmaktadır. "Hoş"tur bu da. "Hoş"tur Ferruh Doğan karikatürünün bakarı için ona verilmek istenen ile bir yakınlaşma, bir köprüleşme yaratmaktadır.

Ferruh Doğan'ın karikatürlerine bakarak içerikleri için acımasız bir eleştiriye sahiptir diyebilirsiniz ve bu yargı da doğru orantılıdır. Ferruh Doğan, çizgileri aracılığında size neyi eleştirel bir bakış açısından aktarmak istiyorsa, o sırada eleştirisinin (bakar'ına etki gücünü ulaştırma konusunda) dozunu hiç sakınmaksızın yükseltebilmektedir. "Tutanak"ın en çarpıcı örneği, bence, "kimlik arayışı" altyazısı olan karikatürdür. Bu tek karikatür bile Ferruh Doğan'ın insanımıza, toplumumuza, artık günlük olmaktan çoktan çıkmış bir büyük sorunumuzun (toplumsal kimlik sorunu) acı gerçeğini ne denli bir Doğrucu Davut'lukla gözlerimizin önüne sergilediğinin kanıtıdır; o karikatüründe "kimlik arayışı" bir toplumsal ayna örneğidir ve acımasızlığı mizahın çizgisinde bile yitmemektedir.

"Kimlik arayışı"nı izleyen sayfaların karikatürleri de yine bu acımasızlığın izleyicileridir. Toplum, kendi içinde Ferruh Doğan çizgilerine verdiği tiplerle genel kimlik arayışlarını sürdürür: kimliğini yitirdiğinin kimi kez bilincindedir. ("Kimliğimi kaybettim. Allah rızası için bir kimlik" alt yazılı karikatürlerde, gezgin bir kasetçi tablasında "Haniya kimlikçi geldi!"de, bir tiyatro gişesine sokulmuş bir Beckett kahramanının "Ben Godot, bir kimlik lütfen"de ve en çarpıcılarından biri olan bir kara örtünün önünde "Kimlik Hatırası" çektiren "tip"i görülecek karikatürlerdir.)

Boş ve yansımasız bir aynaya sorulur: "Ben kimim acaba?", ikinci aynalı karikatürdeki yansıma ise, tam tamına toplumumuzun gerçeğidir. Yanısıra, Ferruh Doğan ustalığının da elbet.

YİTİRDİĞİMİZ ÇİZERLER

HAZIM BAŞKAYNAK / 1954-1976

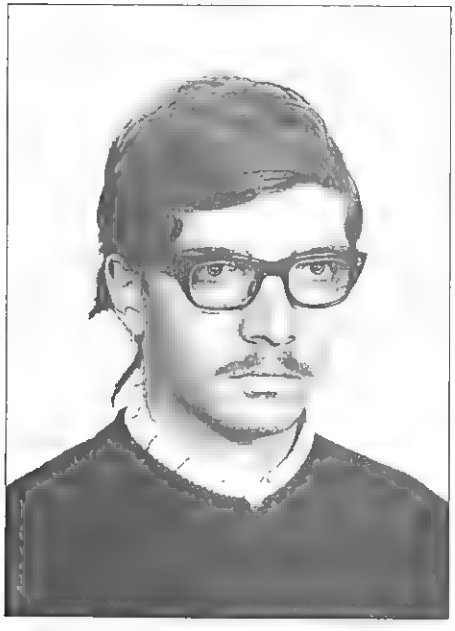

Hazım Başkaynak 1954 yılında İstanbul'da doğdu.
Beyoğlu Ticaret Lisesi'nden mezun oldu.
Yüksek Ticaret'e giderken aynı zamanda okulda memur olarak çalışıyordu.
İş ve okulla birlikte karikatür çalışmalarına da zaman ayıran Başkaynak katıldığı yarışmalardan Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'nda mansiyon, İtalya Bordighera Yarışması'nda üçüncülük ödülü kazandı.
Genç yaşında geçirdiği ölümcül hastalıktan kurtulamayarak hayata veda etti (1976).

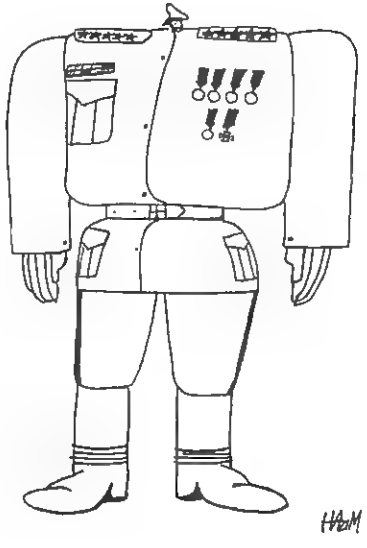

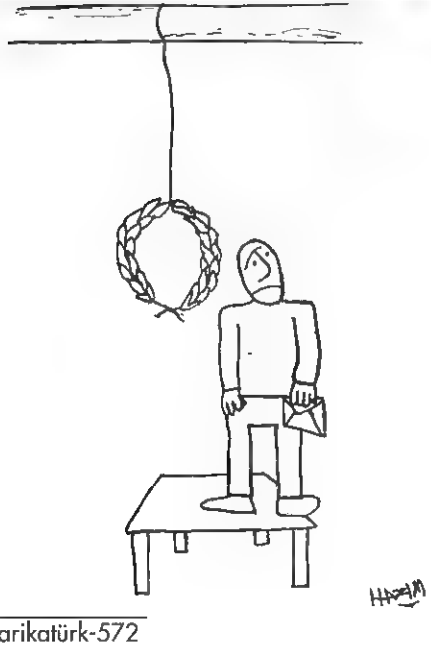

Ankara Devlet Resim ve Heykel Galerisi'nde düzenlenen törende yurtdışından ödül alan sanatçılar da vardı

Hürriyet Karikatür Yarışması ödülleri dağıtıldı

Birinci Atilla Peken ile ikinci, Kübalı Ricardo Bermuduez

Aydın Doğan Vakfı Hürriyet Karikatür Yarışması, ödül töreni 13 Kasım'da Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde düzenlendi. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in de katıldığı ödül töreninde birçok politikacı, gazeteci, şirket bürokratı, patron ve sanatçı biraraya geldi.

Törende seçici kurul üyesi sanatçılar Ryu Kumita (Japonya), Ali Ulvi Ersoy, Hüsamettin Koçan, Signa Wilkinson (ABD), Jiri Siliva (Çek Cumhuriyeti), Turhan Selçuk ve Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun tanıtımı yapıldı.

Yarışmayla ilgili bilgi veren Orhan Birgit, yarışmaya katılan sanatçıların barışı, kardeşliği amaçladığını, savaşa, çevre kirliliğine, ırk, etnik köken ayrımına karşı çıktıklarını vurguladı.

Törende, yarışma birincisi Atilla Peken'e, ikinci Kübalı Ricardo Bermudez ile üçüncü Yugoslavyalı Muhamed Djerlek'e plaket ve para ödülleri verildi. Başarı ödülleri Orhan Akbaba, Constantin Ciosu (Romanya), Oleg Dergatchov (Ukrayna), Muhsin Omurca, Eray Özbek, Mariusz Starwaski (Polonya), massoud Shojai Tabatabie (Iran), Sergei Tunin (Rusya), Mikolo Vorontsov (Rusya), Aleksander Wolos (Polonya), Victor Zinovick'e (Ukrayna) verildi.

karikatür hayatın metronomudur

Doğan Hızlan

On dört yıldır Türkiye, Karikatürün Başkenti bayrağını göndere çekiyor.

Aydın Doğan Vakfı Hürriyet Uluslararası Karikatür Yarışması, bir yarışma klasiği olma özelliğini taşıyor.

Dünyanın en seçkin, ünlü karikatürcülerinden oluşan bir jüri, bütün dünyanın bir yıllık karikatür borsasını tayin ediyor.

Ünlenen bütün karikatürcülerin biyografilerinde bu yarışma yer alıyor. Belki de editörler, karikatürcü seçerlerken, "Hürriyet Uluslararası Karikatür Yarışması'nı kazandı", cümlesini referans için yeterli buluyorlar.

Karikatür, benim için çizgiyle düşünme sanatıdır. çizgiyle düşünme, aynı zamanda bir deformasyonu da içerir. Deformasyon, kimi zaman objeyi trajik, çoğu zaman da gülünç kılar.

Diktatörlerin fotoğrafı irkiltici değildir, fotoğraf zalimliği yansıtmaz, oysa karikatür, gayriinsani deformasyonu, özellikleri bütün dehşetiyle verir.

Karikatür, bir özetleme sanatıdır. Bir sayfaya, bütün eleştiriler, bütün övgüler, bütün kahredici yergiler sığar.

Dünya ahvalini gülümseyerek fırçalarlar. Güncelliğin ritmi, akıp giden zaman içinde, zorunlu molalar dışında hayatın metronomu gibidir.

İşte güncellikle kalıcılığın birbirine sırt verdiği çizgi ülkesinin egemenliği burada başlar.

***

Karikatür tarihimizi gözden geçirenler, istibdattan cumhuriyete, askeri rejimlerden iade edilen demokrasilere kadar, çorak siyasal tahimiz hakkında en doğru bilgiyi edinirler.

Albümün girişinde Vakıf Başkanı Aydın Doğan, karikatürün ve mizahın konumunu şöyle özetliyor:

"Şiddet olgusunun giderek tırmandığı dünyamızda, hoşgörünün önemi giderek artıyor.

Hoşgörüyü toplumlara yaymak, insanların eğitimlerinin ilk aşamasından başlayarak, birbirlerini seven ve karşılıklı saygıya önem veren bireyler olarak yetişmelerini sağlamak, hepimizin sorumluluğu altında olmalıdır. Ben bu bakımdan, karikatür ve gülmece sanatının yaygınlaşmasini her zamandan daha gerekli görüyorum."

Gerçekten de dünyaya nizamat verenler, karikatüre baksalar, gerçek kimliklerini öğrenebilirler.

***

Ankara Resim ve Heykel Müzesi'ndeki sergiyi gezerken, tanıdıklarınızla karşılaşacaksınız; belki bir yakınınızla, belki bir politikacıyla, belki de kendinizle.

Karikatürden korkmayın.

Hürriyet, 14 Kasım 1997

EUROHUMOR 1997-1998
İtalya

İtalya'da düzenlenen uluslararası yarışmanın 12 değişik konusu var.

-Müzik, müzik notaları içindeki mizah
-Kitap; okuma , öğrenme, gülme
-Koyun: eğlenceli hikayeler
-Kestane: gülme ve kestane şekeri (Burada kestane diye çevirdiğimiz "chestnut"un İngilizcede "bayat espri, şaka" mecazi anlamı da bulunuyor)
-Peynir: süt, peynir mayası ve kahkaha
-Kayma: kar kahkaha yükü olduğu zaman
-İnternet: sanal dünya ve mizah
-Deniz: dalgaları aşan kahkahalar
-Güzel yemekler: hayatın mizahı
-Göç ve sürgün: hoşgörünün mizahı
-Dilsel azınlıklar: başkalarının dilinin komik yanları
-Barış sadece savaşın olmayışı değildir: gülme, barış güvercini ve zeytin dalı.

Her karikatürcü her konuda en fazla 3 karikatürle katılabilir. Yarışma amatör profesyonel herkese açıktır.

Teknik serbesttir. Boyutlar A4: 21x 29.7.

Karikatürlerin arkasına isim, adres,telefon numaraları yazılması unutulmamalıdır.

Yarışmaya son katılma tarihi 31 Aralık 1997.

Ödüller:

Her dalda 10 bin dolar ödül dağıtılacak.

Adres: EUROHUMOR
BIENNALE INTERNAZIONALE DEL SORRISO
VIA XX Settembre 29
12100 - Cueno, Italy.

yarışmalar

Halkevleri 66. Yıldönümü Ödülleri

Koşullar:

a) Konu sınırlaması yoktur.
b) Yarışma amatör profesyonel herkese açıktır.
c) Her sanatçı dilediği sayıda yapıtla katılabilir.
ç) Boyutlar 42x42 cm'den büyük olmamalıdır.
d) Yarışmaya en son katılma tarihi 31 Aralık 1997.

Seçici Kurul: Turhan Selçuk, Oğuz Gürel, Orhan Doğu, Seçkin Temur, Sait Munzur.

e) Sonuçlar 19 Şubat 1998'de Halkevleri'nin 66. Kuruluş Yıldönümü etkinliklerinde açıklanacaktır.

Ödüller: 1.lik 200 milyon, 2.lik 150 milyon, 3.lük 100 milyon.

Adres:
Halkevleri Genel Merkezi, G. M. Kemal Bulvarı No: 20/5 06440 Demirtepe Ankara.

Uluslararası SATRYKON '98 Polonya

Konu sınırlaması yoktur.

Yarışma amatör profesyonel herkese açıktır.

Teknik serbesttir. Karikatürlerin daha önce hiçbir yarışmaya katılmamış ve yayımlanmamış olması zorunludur.

Boyutlar maksimum A3 (29.7x 42)

Karikatürle birlikte fotoğraf ve biyografi gönderilmesi gerekmektedir.

Yarışmaya son katılma tarihi 1 Şubat 1998.

Ödüller: 1. Büyük ödül: altın anahtar ile 3 bin Polonya para birimi, 2. İki altın madalya ile 2500 PLN, 3. İki altın madalya ile 2300 PLN, 4. İki bronz madalya ile 2000 PLN, 5. Dört özel ödül ile 1500 PLN

Adres: MIEDZYNARODOWA WYSTAWA
SATRYKON '98
Centrum Sztuki - Teatr Dramtyczny
Rynek 39
59-220 LEGNICA POLAND

Kasım - Aralık 1997

KARİKATÜR ve MİZAH MÜZESİ etkinlikleri

Atatürk Bulvarı, Koyacılar Sokak No: 12 Fatih İstanbul
Tel: (0212) 521 12 64

1-30 Kasım •ÇARŞAF KARİKATÜR OKULU
Açılış: 1 kasım Karikatür Sergisi
Cumartesi S: 15.00
(Kestane Şenliği)

15 Kasım-30 Aralık •OTOMOBİL MAKETLERİ SERGİSİ
Açılış: 15 Kasım Dr. Musa Albükrek
Cumartesi S: 16.00

Sürekli Sergi •TÜRK KARİKATÜRÜ

MİZAH KİTAPLIĞI •Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır.

ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ •Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.

3-30 Aralık •'YALNIZ DEĞİLSİNİZ' SPASTİK ÇOCUKLAR KARİKATÜR YARIŞMASI Sergisi

15 Kasım-30 Aralık •OTOMOBİL MAKETLERİ SERGİSİ
Açılış: 15 Kasım Dr. Musa Albükrek
Cumartesi S: 16.00

Sürekli Sergi •TÜRK KARİKATÜRÜ

MİZAH KİTAPLIĞI •Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır.

ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ •Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.

ÇİZGİLERLE ATATÜRK KARİKATÜR SERGİSİ

Çorum'da Atatürk'ü Anma Haftası etkinlikleri kapsamında "Çizgilerle Atatürk" karikatür sergisi açıldı. Milli mücadele ve Atatürk Devrimlerini konu alan ve dönemin gazete, dergilerinde yer alan karikatürlerden derlenen 35 eser Atatürkçü Düşünce Derneği Çorum Şubesi'inde 10-21 kasım tarihleri arasında sergilendi. Sergiyi düzenleyen Sönmez Yanardağ, serginin oluşmasında gösterdiği katkılardan dolayı Necmi Rıza'ya teşekkür ettiğini belirtti.

SEZER ODABAŞIOĞLU'NUN TEMİZ ÇEVRE SERGİSİ

Üyemiz Akşehirli çizer Sezer Odabaşıoğlu, öğretmenlikten emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşti ve açtığı karikatür sergisiyle İzmirlilere merhaba dedi. Daha önce Akşehir, Konya ve Çanakkale'de de açtığı "Temiz Çevre Temiz Yaşam" başlıklı 25 eserden oluşan karikatür sergisini 17-30 kasım tarihleri arasında Çankaya Evrensel Kültür Merkezi'nde açan Odabaşıoğlu'nun yeni adresi şöyle: Erzne Mah. 127/3 Sk. No: 10 Orkide Apt. K. 5 D. 9 Bornova, İzmir.

TIBBİ MİZAH DERGİSİ "TABLET" ÇIKTI

Bir grup pratisyen hekimin hazırladığı "Tablet" adlı mizah dergisi yayına başladı. Sağlık emekçilerinin mizah ürünlerine yer vermesi planlanan derginin hazırlayıcılarından pratisyen Doktor Altan Koltan, "Dergi, Türkiye'de ilk olduğu gibi belki dünyada da ilk olacak. Biz de promosyon dışında kalmayacağız. Tablet'in promosyonu 100 bin kupona üniversite hastanesi..." dedi.

AHMET HAMDİ KAYA JAPONYA'DAYDI

Portre karikatür çalışmalarında yoğunlaşan üyelerimizden Ahmet Hamdi Kaya geçtiğimiz yaz çalışmalarını Japonya'da sürdürdü.

Japonya'nın Kashiwazaki kentine 7 kilometre uzaklıktaki bir tepede kurulan Türk köyünde, köyü ziyaret edenlerin portre karikatürlerini çizen Ahmet Hamdi Kaya, 3 ay süresince çizdiği portrelerde, ülkemiz karikatürünü en güzel şekilde ispat etmeye çalıştığını belirtti. Türk köyünü ve kültürünü örnek alarak kurulan turistik amaçlı köyde, müzikten yemeklere her şeyin Türkiye'ye göre düzenlendiğini ve köyün Japonlarca oldukça ilgi gördüğünü belirten Kaya Japonların güleryüzlü tutumlarını hiç unutamıyor.

MERT ATA YALTIRIK YARIŞMASI ÖDÜL TÖRENİ

H.B.R. Maymun dergisince Mert Ata Yaltırık anısına düzenlenen "narkotikatür" karikatür yarışmasının ödül töreni 21 Kasım akşamı Pera Palas otelinde yapıldı.

'SALAKLAR' ÜZERİNE BİR KİTAP

Kutsi Akıllı'nın "Salakları Tanıma ve Onlardan Korunma Yolları" adlı kitabı Parantez Yayınları'nca yayımlandı. Kitapta "Salakların özellikleri", "İş hayatında salaklar", "Salakların hayatımıza kattığı şeyler", "Salakların cinsel hayatı", "Salakların şakaları" konuları işleniyor.

FİKİR VE SANAT ESERLERİ YÖNETMELİĞİ

Kültür Bakanlığı'nca hazırlanan Fikir ve Sanat Eserlerinin İşaretlenmesine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete'de yayamlanarak yürürlüğe girdi. Yönetmelikle, işaret, bandrol, rumuz, kod, sıra ve seri numarası verilecek eserler yeniden belirlendi. Bu kapsamda, süreli olmayan yayınlar, her çeşit ses ve görüntü taşıyıcıları ve her tür disk, disket taşıyıcı ortamlar, medya ve bilgisayar programları yer aldı.Her çeşit malzeme ve teknikle yapılan güzel sanat eserlerinin rörodüksiyonları, yağlı boya va suluboya tablolar, her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma ya da benzeri usullerle maden, taş, ağaç ya da diğer maddelerle çizilen ya da tesbit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi, heykeller, kabartmalar, oymalar, el işleri, ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları, fotografik eserler ve slaytlar ve grafik eserler, karikatürler, her tür tiplemelerin röprodüksiyonları fikir ve sanat eseri kabul edildi.

RUHİ TEK KARİKATÜR SERGİSİ

Ruhi Tek karikatürlerini 10-28 kasım 1997 tarihleri arasında Akbank Adana Sanat Galerisi'nde sergiledi.

TEMEL AGA'NIN MEKTUPLARI YAYIMLANDI

M. Reşat Sümerkan Karadenizli "Temel Aga"nın mektuplarını kitaplaştırdı. Muammer Kotbaş'ın karikatürleriyle zenginleştirdiği kitap Anadolu Sanat Yayınları'nca basıldı. Sümerkan kitaba yazdığı sunuşta Temel Aga ve mektuplarını şöyle tanıtıyor: "Elimizdeyse, yaşadığı kentte bile tanınmayan, tam anlamıyla sıradan bir insanın mektupları vardır. Mektuplarda geçen olaylar, Karadeniz'de günlük yaşamın ipuçlarıdır. Bunlar, üzerinde durmaya bile değmeyen, haber değeri taşımayan ama bölge insanını yakından tanıma olanağı veren yaşam kesitleridir. Mektupların birer güldürü unsuru olduğu söylenemez. 'Temel Aga' yalnızca yaşadığı olayları kağıt üzerine yansıtmıştır ama bize gülünç gelir. Belki bizi güldüren, günlük yaşamda dikkat etmediğimiz ayrıntılar, olayların kültürümüze, anlayışımıza ters düşen yönleri ya da bölgeye özgü çelişkilerdir. "Temel Aga" ya çok yakın biri olarak onu burada size tanıtmaya çalışmayacağım. Çünkü o her mektubunda ayrı bir yönüyle gözünüzde biçimlenecektir. Bana ilişkimi soracak olursanız; 'evet, onu mektuplardan çok önce de tanıyordum' derim."

MİHATOV MJMİR
HIRVATİSTAN

JURİJ KOSOBUKİN, UKRAYNA

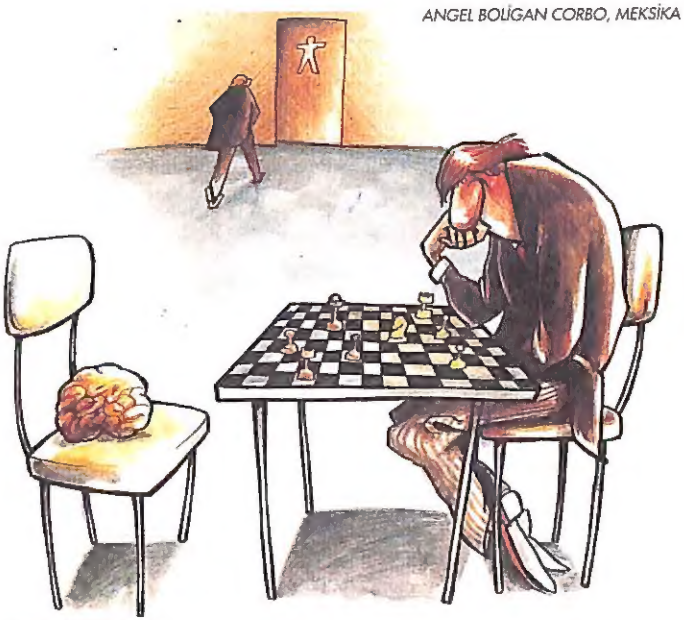

ANGEL BOLİGAN CORBO, MEKSİKA

TOUKA NEYESTANİ, İRAN